

บทบาท ภารกิจและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน
ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

THE EXPECTED ROLES AND THE ACTUAL ROLES IN OPERATING
COMMUNITY RELATIONS OF SUANLAUNG SCHOOL,
KHET PATUM WAN, BANGKOK METROPOLIS

วิทยานิพนธ์

ของ

นางกานดา ปัญญาธ

ม.ร.ค. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วันที่พิมพ์..... 28 ส.ย. 2548

เลขทะเบียน..... 00197605

เลขวิทยานิพนธ์.....

ชื่อ

ผู้พิมพ์

ปีพิมพ์

เลขที่

ชื่อ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

พ.ศ. 2547

ISBN 974-373-357-4

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วิทยานิพนธ์ บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน
ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

โดย นางกานดา ปัญญาธร

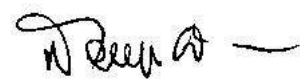
สาขา การบริหารการศึกษา

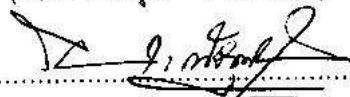
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ	ประเสริฐศิลป์
กรรมการ	ดร.เสรี	ปรีดาศักดิ์
กรรมการ	รองศาสตราจารย์อรสา	สุขเปรม

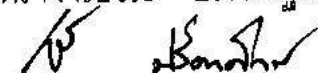
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

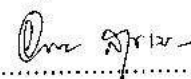

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.สรายุทธ์ เศรษฐขจร)

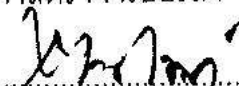
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

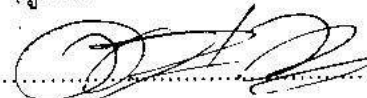

..... ประธานกรรมการ
(ดร.สรายุทธ์ จ่าปาทอง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ ประเสริฐศิลป์)

..... กรรมการ
(ดร.เสรี ปรีดาศักดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อรสา สุขเปรม)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์มณี เหมทานนท์)

..... กรรมการและเลขานุการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีมงคล เทพเรณู)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ระ ประเสริฐศิลป์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ปรีกษาเกี่ยวกับเนื้อหาด้านการบริหารชุมชน ดร.เสรี ปรีดาศักดิ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้ให้คำแนะนำ ปรีกษาในด้านสถิติและการวิจัย รองศาสตราจารย์อรสา สุขเปรม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำดูแลในเรื่องการเขียน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ทางการบริหารและการวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์มณี เหมทานนท์ ที่กรุณาช่วยตรวจสอบรูปแบบ และรองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา เลาहनันท์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการแปลบทคัดย่อวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ จึงทำให้วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ได้

คุณประโยชน์อันพึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบบูชาพระคุณบิดา มารดา ขอขอบคุณอย่างยิ่งสำหรับคุณบำรุง ปัญญาธร สามี คุณไพบูลย์ - คุณมาลี ศรีวารีรัตน์ น้องที่ให้กำลังใจช่วยเหลือสนับสนุนทุกด้าน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความมีน้ำใจของท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กานดา ปัญญาธร

ชื่อเรื่อง	บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน		
ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร			
ผู้วิจัย	นางกานดา ปัญญาธร		
กรรมการควบคุม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์วระ ประเสริฐศิลป์	ประธานกรรมการ	
	ดร.เสรี ปรีดาศักดิ์	กรรมการ	
	รองศาสตราจารย์อรสา สุขเปรม	กรรมการ	
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต		
โปรแกรมวิชา	การบริหารการศึกษา		
สถานศึกษา	สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา		
ปีที่พิมพ์	2547		

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจและพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง 2) เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง 3) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง 4) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียนและกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง 5) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอน จำนวน 13 คน กรรมการโรงเรียน จำนวน 15 คน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 58 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวังและตามที่เป็นจริง แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test One - way ANOVA

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเสริมสร้างสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากเช่นกัน
2. บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเสริมสร้างสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากเช่นกัน
3. บทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน โดยรวม ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง โดยรวมและด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอาจารย์ผู้สอนสำหรับด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชนและด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

THE EXPECTED ROLES AND THE ACTUAL ROLES IN OPERATING COMMUNITY
RELATIONS OF SUANLAUNG SCHOOL, KHET PATUM WAN,
BANGKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT
BY
MRS. KANDA PUNYATHORN

Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education program in Educational Administration
At Bansomdejchaopraya Rajabhat University

2004

TITLE	THE EXPECTED ROLES AND THE ACTUAL ROLES IN OPERATING COMMUNITY RELATIONS OF SUANLAUNG SCHOOL, KHET PATUMWAN, BANGKOK METROPOLIS		
AUTHOR	Mrs.Kanda Punyathorn		
ADVISORS	Assist. Prof. Weera	Prasertsilp,	Chairman
	Dr. Seree	Preedasak,	Co - advisor
	Assoc. Prof. Orasa	Sookprem,	Co - advisor
DEGREE	Master of Education		
PROGRAM	Educational Administration		
SCHOOL	Bansomdejchaopraya Rajabhat University		
YEAR	2004		

ABSTRACT

The objectives of this development research were (1) to study the actual roles in operating community relations of Suanlaung School, (2) to study the expected roles in operating community relations of Suanlaung School, (3) to compare the expected roles with the actual roles in operating community relations of Suanlaung School, (4) to compare the expected roles in operating community relations of Suanlaung School as classified by the demographic information of the respondents and (5) to compare actual roles in operating community relations of Suanlaung School as classified by the demographic information of the respondents.

The population under study comprised 58 persons classified as 13 teachers, 15 School committees, and 30 committees of parents network. The 5 - point rating scale questionnaire was developed to collect data which, in turn, were analyzed by percentage, mean, standard deviation, t - test, and F-test.

The findings were as follows :

1. The expected roles regarding community relations were perceived at high level in all three areas; the promotion of community relations, the community participation in community relations, and the provision of services for community development.

2. The overall actual roles in operating community development were perceived at high level and so was each area.

3. There was a statistical significant difference at the 0.05 level in the perception of the respondents in three areas, the promotion of community relations, the community participation in community relations, and the provision of services for community development.

4. The expected roles regarding community relations when classified by the status of the respondents including both overall and each area of the provision of services for community development were statistically significant different at the 0.05 level. Specifically, the committee of parents network perceived at a higher level than the teachers. As for the promotion of community relations, and the community participation in community relations, no significant difference was found.

5. No significant difference in relation to the actual roles in community relations in all three areas was found.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข-ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ-ท
สารบัญ.....	๗-ณ
สารบัญตาราง.....	ญ-ฎ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา.....	10
ความสำคัญและความมุ่งหมายของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน...	13
ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	18
หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	33
การพัฒนางานชุมชนสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	46
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	70
สรุปผลการวิจัย.....	70
อภิปรายผล.....	71
ข้อเสนอแนะ.....	73
บรรณานุกรม.....	74
ภาคผนวก.....	78

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม...	50
2	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานชุมชนเป็นรายด้านและโดยรวม จำแนกตามสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง.....	53
3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานชุมชนในด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยรวม จำแนกตามสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง.....	55
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานชุมชนในด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยรวม จำแนกตามสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง.....	58
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานชุมชน ในด้านการให้บริการ และพัฒนาชุมชน โดยรวม จำแนกตามสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง.....	62
6	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร.....	66
7	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง.....	67
8	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ของความคิดเห็นของสถานภาพผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวันด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน.....	68
9	แสดงการเปรียบเทียบรายคู่ของความคิดเห็นของสถานภาพผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน โดยรวม.....	68
10	แสดงการเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	แสดงค่าผลการวิเคราะห์ Normality ของคะแนนบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง.....	89
12	แสดงผลการวิเคราะห์ Homogeneity of Variance ของคะแนนบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง.....	90

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
2	แผนงานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา.....	12

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 17 ระบุให้มีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี โดยให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษา จนอายุย่างเข้าปีที่ 16 ได้ส่งผลให้ กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษา พื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มีจุดประสงค์มุ่งพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีขีดความสามารถในการแข่งขัน สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อตามความถนัดของแต่ละบุคคล โดยกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาเป็น 4 ระดับช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2545 : 5)

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6

ในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 เป็นการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้การจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ โดยมีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตรา 24 (6)

โดยนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 8 (2) และมาตรา 29 กำหนดให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาทุกระดับช่วงชั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดให้สถานศึกษาจะต้องทำงานร่วมกับบุคคล ครอบครัว และชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน (พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ 2543 : 13)

ปัจจุบันการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษามีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ กรุงเทพมหานคร นับเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับนี้ โดยมีสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงาน อำนวยความสะดวกในการศึกษาให้เป็นตามนโยบายของชาติและกรุงเทพมหานครภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขต 50 เขต ซึ่งขณะนี้ มีจำนวนโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 431 โรงเรียน ประกอบด้วยครูจำนวน 12,943 คน และนักเรียนจำนวน 338,180 คน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2545 : 51)

การดำเนินงานจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนนั้น กรุงเทพมหานครได้แบ่งงานบริหารโรงเรียนไว้ 2 ประเภท คือ งานหลักและงานสนับสนุน โดยกำหนดขอบเขตว่า งานหลัก หมายถึง งานวิชาการและงานสนับสนุน หมายถึง งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2545 : 5) โดยที่งานความสัมพันธ์ชุมชนนั้นจะเป็นงานหนึ่งที่ทำให้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากชุมชนในรูปแบบเงินบริจาค ความช่วยเหลือพิเศษ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งแรงงานจากชุมชน (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ 2525 : 28) ซึ่งโรงเรียนสามารถนำมาบริหารจัดการสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือร่วมมือและประสานงานจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะชุมชนบริเวณโรงเรียนซึ่งมีส่วนเป็นเจ้าของและอุปถัมภ์โรงเรียนมาโดยตลอด ดังเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่า โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนมากตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ได้รับการบริจาคของชุมชนและวัด ดังนั้น การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนไม่อาจจะละเลยได้ และถือเป็นหน้าที่หลักในการสนองความต้องการของสังคม ในฐานะเป็นสถาบันหนึ่งในสังคมที่จะต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ รวมทั้งต้องช่วยแก้ไขปัญหาของสมาชิกในชุมชนด้วย (ปรีชา คัมภีรปกรณ์ 2528 : 156 – 158)

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2537 : 183) กล่าวว่า โรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความสนใจของประชาชนในชุมชน (Public Interest) อันหมายรวมถึงความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน โดยโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และองค์กรท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน อาทิ มีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรและการสอน เพื่อสนองความต้องการของประชาชนและท้องถิ่น อันเป็นการร่วมกันสร้างเอกลักษณ์ หรือจุดเด่นให้โรงเรียนเป็นที่กล่าวขวัญถึงในทางที่ดีงามอย่างต่อเนื่อง

จึงกล่าวได้ว่างานชุมชนสัมพันธ์เป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ให้ข่าวสารกับชุมชน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนสนับสนุนให้

โรงเรียนดำเนินกิจกรรมในเวลาเดียวกัน และการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนให้บรรลุผลได้ออย่างดีนั้น จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยเฉพาะชุมชนและท้องถิ่น แต่ผลจากการวิจัยของ สุนิตย์ สุวรรณมณี (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับน้อยทุกงาน และมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากถึง 4 ใน 5 ของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และเมื่อพิจารณาถึงความต้องการมีส่วนร่วมพัฒนางานด้านดังกล่าวของชุมชน พบว่า ชุมชนต้องการมีส่วนร่วมอย่างสูงสุดในการช่วยเหลือปัญหาและแก้ไขปัญหาของโรงเรียน รวมทั้งต้องการให้คำแนะนำ การจัดทำแผนงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนอีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า ชุมชนมีความคาดหวังที่จะได้มีส่วนร่วมปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอยู่ในระดับมาก แต่การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลางถึงน้อยทุกงาน รวมทั้งยังมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนเพิ่มมากขึ้นทุกด้าน (บุญเชิด สุขอภิรมย์ 2541 : บทคัดย่อ)

โรงเรียนสวนหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพทัดเทียมกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่อยู่ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 9 (6) ที่ระบุว่าให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อสนองตอบต่อการแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านทรัพยากร และการพัฒนา โรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารโรงเรียนสวนหลวงตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน โดยอาศัยกระบวนการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนมาสนับสนุนภารกิจดังกล่าว ให้บรรลุผล จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนสวนหลวงว่า การดำเนินงานจริงเป็นไปตามความต้องการหรือความคาดหวังหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน และวางแผนทำงานร่วมกับชุมชน รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การวางแผนในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งในเวลาเดียวกัน ซึ่งถือเป็นกระบวนการทำงานสองทางระหว่างชุมชนที่ได้มีส่วนช่วยโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน และโรงเรียนมีส่วนช่วยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
2. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
4. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง
5. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง

ประโยชน์ของการวิจัย

1. นำผลงานวิจัยมาใช้พัฒนาการบริหารจัดการงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. นำผลงานวิจัยมาใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การวางแผนใช้ประโยชน์จากชุมชนมาช่วยจัดการศึกษาของโรงเรียน และช่วยเหลือชุมชนให้เข้มแข็ง ภายใต้อุปสรรค หน้าที่ และศักยภาพของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2545

1. ขอบเขตของงาน

การดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำกัดขอบเขตอยู่ในงาน 3 ด้าน คือ

- 1.1 การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
- 1.2 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
- 1.3 การให้บริการและการพัฒนาชุมชน

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยอาจารย์ผู้สอน จำนวน 13 คน กรรมการโรงเรียน จำนวน 15 คน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 58 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ สถานภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกเป็น

3.1.1 อาจารย์ผู้สอน

3.1.2 กรรมการโรงเรียน

3.1.3 กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง

3.2 ตัวแปรตาม คือ บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงในด้านการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. บทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน แตกต่างกัน

2. บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองแตกต่างกัน

3. บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียนที่มีต่อชุมชนใน 3 ด้านคือ

1.1 การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การกระทำกิจกรรมที่โรงเรียนปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับประชาชนในชุมชน รวมถึงโรงเรียนร่วมกิจกรรมของชุมชน และชุมชนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตลอดจนการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.2 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมมือช่วยเหลือโรงเรียน พัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพสมบูรณ์มากที่สุด

1.3 การให้บริการและการพัฒนาชุมชน หมายถึง โรงเรียนให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนและเป็นผู้ดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ตลอดจนร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชน

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนหลวงที่ดำรงตำแหน่งในปีการศึกษา 2545

3. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนและผู้ที่ปฏิบัติการสนับสนุนการสอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2545

4. กรรมการโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ได้รับการเลือกสรรจากบุคคลต่าง ๆ 6 กลุ่ม ให้เป็นผู้แทนกลุ่ม ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้แทนผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนสวนหลวง ปีการศึกษา 2545 ที่สนใจและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน จำนวน 2 คน

4.2 ผู้แทนครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนและผู้ที่ปฏิบัติการสนับสนุนการสอนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนสวนหลวง ปีการศึกษา 2545 ที่สนใจและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน จำนวน 2 คน

4.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน หมายถึง ผู้นำของชุมชนหรือเป็นสมาชิกของชุมชนในท้องถิ่นที่สนใจและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน จำนวน 2 คน

4.4 ผู้แทนสมาชิกสภาเขต หมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกสภาเขตของสำนักงานเขตปทุมวัน ที่สนใจและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน จำนวน 1 คน

4.5 ผู้แทนศิษย์เก่าของโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่เป็นศิษย์เก่าของโรงเรียนสวนหลวงที่สนใจและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน จำนวน 2 คน

4.6 ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งจนได้รับการยอมรับ ยกย่อง และเคารพนับถือจากคนในชุมชนให้เป็นผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชุมชน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สนใจ และส่งเสริมสนับสนุนกิจการของโรงเรียน จำนวน 5 คน

4.7 ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนหลวงที่ดำรงตำแหน่งในปีการศึกษา 2545

5. **กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง** หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนสวนหลวงที่ยังคงศึกษาอยู่ในปัจจุบัน และได้รับการคัดเลือกจากผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมด ให้เป็นตัวแทนในการประสานงาน และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่มีร่วมกัน เพื่อประโยชน์ในการปกครองและพัฒนาบุตรหลาน รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทุกด้าน

6. **บทบาทที่คาดหวัง** หมายถึง บทบาทที่โรงเรียนต้องการหรือคาดหวังว่าจะได้ดำเนินการหรือปฏิบัติในโอกาสต่าง ๆ

7. **บทบาทที่เป็นจริง** หมายถึง บทบาทที่โรงเรียนได้ปฏิบัติต่อหน้าบุคคลอื่น หรือมีผู้รู้เห็นในการปฏิบัตินั้น ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อาศัยแนวคิดที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 29 ระบุให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 29) ให้กล่าวถึง ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรประถมศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ว่า เพื่อให้หลักสูตรฯ บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์และร่วมมือกับบิดา - มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเข้าไปมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งในโอกาสเดียวกัน

3. แนวทางการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัด กรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 4)

กรุงเทพมหานครกำหนดกรอบงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 5 งาน ดังนี้ (สำนักการศึกษา 2540 : 71 – 72)

3.1 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การร่วมกิจกรรมของชุมชน

3.3 การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

3.4 การให้บริการแก่ชุมชน

3.5 การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

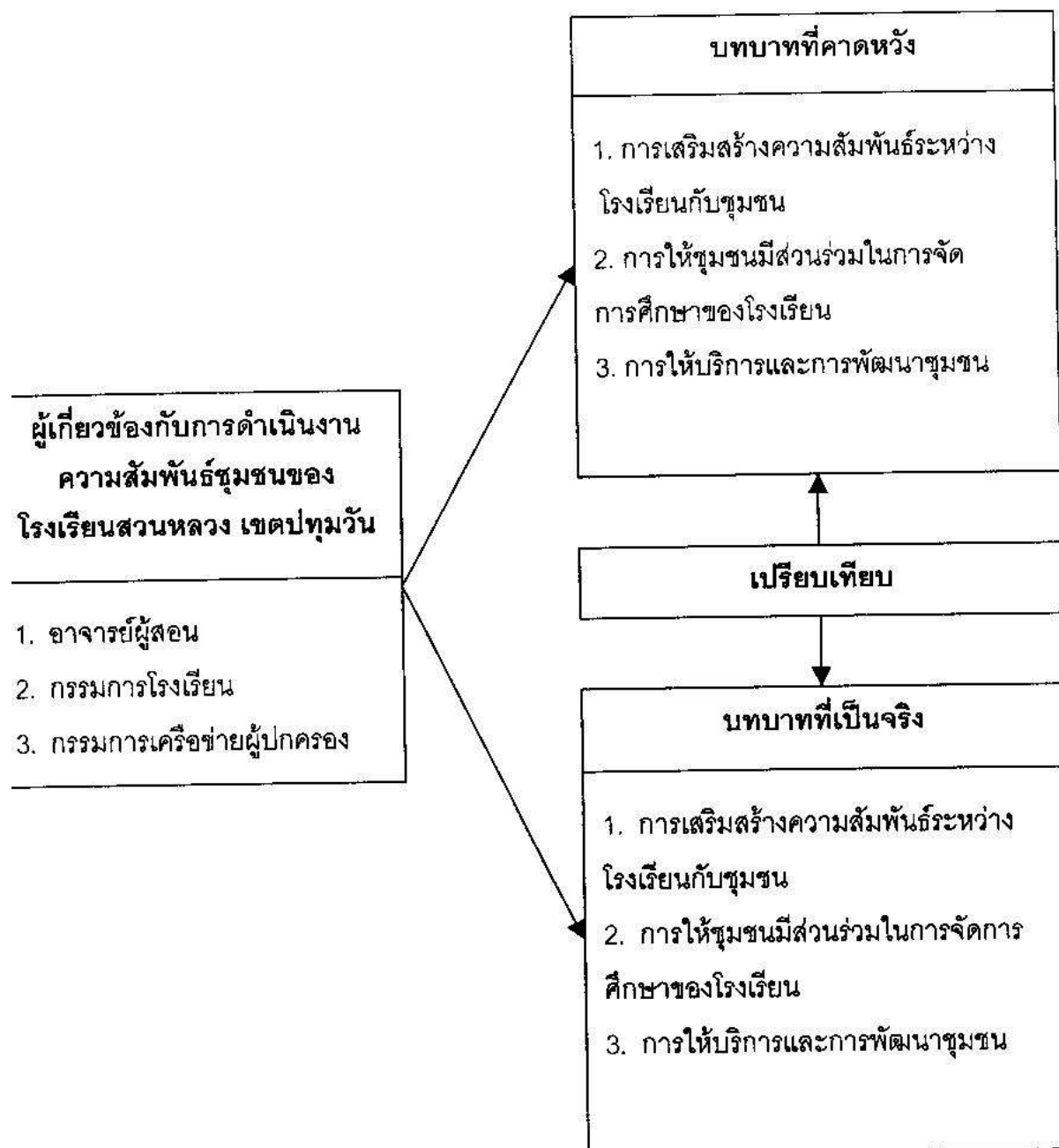
งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และสาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 รวมทั้ง แนวทางการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของกรุงเทพมหานคร มากำหนดขอบข่ายการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สวนหลวงดังนี้

1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
3. การให้บริการและการพัฒนาชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย สรุปเป็นแผนภูมิได้ดังแผนภูมิที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการวิจัยมีเนื้อหาสาระเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา
2. ความสำคัญและความมุ่งหมายของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
3. ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
4. หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
5. การพัฒนางานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
6. ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนางานชุมชนสัมพันธ์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา

การบริหารงานโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร คือ นักเรียนบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีความสุข โดยมีกิจกรรมที่กำหนดภารกิจการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 ด้าน คือ (ปัญญา สาร อ่างถึงโน อรสา กาญจนนท์ 2538 : 13)

1. งานการสอนและการพัฒนาการใช้หลักสูตร
2. งานบริหารกิจการนักเรียน
3. งานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
4. งานบริหารบุคลากรในโรงเรียน
5. งานอาคารสถานที่และบริเวณ
6. งานจัดองค์การและโครงสร้างของโรงเรียน

ในส่วนความคิดเห็นของวิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2526 : 116 – 118) ได้กล่าวถึง งานบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติไว้ 6 กลุ่มคือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานด้านนี้ผู้นำควรจะต้องศึกษาเกี่ยวกับ
 - 1.1 ลักษณะของชุมชน
 - 1.2 ความต้องการของชุมชน
 - 1.3 การให้ข้อมูลของโรงเรียนแก่ชุมชน

- 1.4 บทบาทของโรงเรียนในชุมชน
- 1.5 บทบาทขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน
2. หลักสูตรและการสอนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินการและการประเมินผลโปรแกรมการศึกษา บทบาทของผู้นำในด้านนี้เกี่ยวกับ
 - 2.1 การวางจุดมุ่งหมายเฉพาะของสถานศึกษา
 - 2.2 การวางโครงการของการเรียนการสอน
 - 2.3 หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรของชาติ
 - 2.4 การจัดหาและเลือกใช้สื่อการเรียนและอุปกรณ์การสอน
 - 2.5 การประเมินผลการสอน
3. บุคลากรด้านนักเรียน หัวหน้าสถานศึกษาควรจะเป็นผู้นำในการจัดการเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1 การบริหารกิจการนักเรียนและการจัดรูปองค์กรนักเรียน
 - 3.2 ระเบียบและระเบียบต่าง ๆ
 - 3.3 การจัดบริการให้แก่นักเรียน
 - 3.4 การควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน
4. การบริหารงานบุคคล งานด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับผู้นำในสถานศึกษา ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษาส่วนใหญ่ขึ้นกับการบริหารงานบุคคลไม่น้อยเลย ผู้นำควรจะพิจารณาการบริหารงานบุคคล ดังต่อไปนี้
 - 4.1 นโยบายของการบริหารงานบุคคล
 - 4.2 การเลือกบุคคลเข้าทำงาน
 - 4.3 การนิเทศงาน
 - 4.4 การประเมินผลและประสิทธิภาพของการสอน
5. อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนและการบริการนักเรียน จำเป็นต้องใช้สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ งานด้านนี้มีความหมายรวมถึง อาคารสถานที่ สนาม วัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษา ผู้นำควรจะสนใจในเรื่องเกี่ยวกับ
 - 5.1 การวางแผนอาคารสถานที่
 - 5.2 การพัฒนาและบำรุงรักษาอาคารสถานที่
 - 5.3 วัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยในการเรียนการสอน

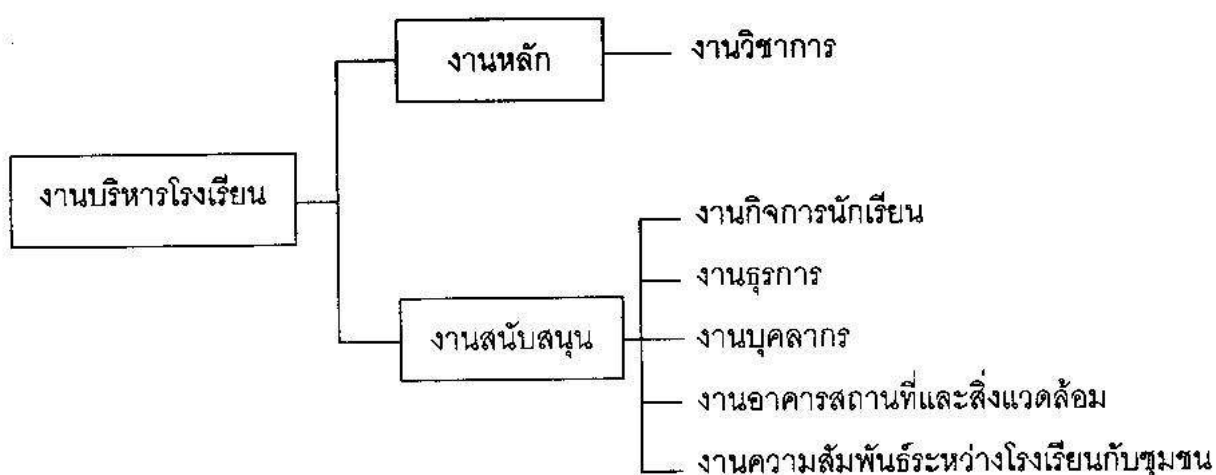
6. การเงินและธุรการ งานด้านนี้เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการเรียนการสอนสิ่งทีผู้นำควรจะให้ความสนใจ ได้แก่

- 6.1 การทำงบประมาณ
- 6.2 การใช้จ่ายตามแบบแผนทางราชการ
- 6.3 งานสารบรรณ
- 6.4 งานประชาสัมพันธ์
- 6.5 งานพัสดุ ครุภัณฑ์

สำหรับกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาไว้ 6 งาน ดังนี้ (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 29 - 30)

1. งานวิชาการ
2. งานกิจการนักเรียน
3. งานธุรการ การเงินและพัสดุ
4. งานบุคลากร
5. งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยเมื่อพิจารณาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร จะเห็นว่างานทั้ง 6 งาน ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถแบ่งงานบริหารโรงเรียนเป็น 2 ประเภทคือ งานหลัก และงานสนับสนุน ดังแผนภูมิต่อไปนี้ (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 30)

แผนภูมิที่ 2 แผนงานการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ที่มา : สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 30

จะเห็นได้จากขอบข่ายของงานการบริหารโรงเรียน ตามที่ได้มีนักการศึกษากล่าวไว้ข้างต้น รวมเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จะมีขอบข่ายงานที่ไม่ต่างกันมากนัก และจะมีงานด้านหนึ่งที่นักการศึกษา และเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดไว้ตรงกันนั่นคือ งานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แสดงถึงความสำคัญที่มีไม่น้อยไปกว่าขอบข่ายงานด้านอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการจัดการศึกษาจะต้องอาศัยความร่วมมือและได้รับการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ จากชุมชนมาก ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันจะเป็นการนำมาซึ่งความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความสำคัญและความมุ่งหมายของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. ความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โรงเรียนและชุมชนต้องอยู่คู่กันเสมอเพราะมนุษย์ต้องมีระบบการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ที่สะสมให้กับคนรุ่นหลัง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม โรงเรียนจึงเป็นองค์กรหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่างมีระบบ โดยที่โรงเรียนได้รับการสนับสนุน ทางด้านการเงินจากชุมชนในรูปของภาษีและความช่วยเหลือพิเศษ ดังนั้น โรงเรียนจึงมีข้อผูกพันทางกฎหมาย ศีลธรรม และความรับผิดชอบร่วมกับชุมชน จึงถือว่าประชาชนมีส่วนเป็นเจ้าของ และอุปถัมภ์โรงเรียน โดยนัยดังกล่าวความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงจำเป็นต้องเป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนต้องมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนให้มีข่าวสารกับชุมชน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสนับสนุนโรงเรียนเช่นเดียวกัน (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ 2525 : 33)

ในการจัดการศึกษาปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประถมศึกษา นั้น การที่ทางราชการจะเป็นผู้ให้แก่ประชาชนฝ่ายเดียว ไม่สามารถพัฒนาชุมชนได้เร็วเท่าที่ควร ทางที่ถูกแล้วประชาชนในชุมชน ควรจะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของชุมชนมากที่สุด นอกจากจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแล้ว ยังอาจใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความเป็นอยู่และฐานะของเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนได้อีกด้วย ฉะนั้น โรงเรียนประถมศึกษา ควรปรับปรุงตนเองให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและวางวัตถุประสงค์ให้สัมพันธ์กับชุมชนมากขึ้น (ภิญโญ สาร 2526 : 236) ชุมชนจึงมีส่วนกำหนดนโยบาย เป้าหมายกำหนดทิศทางการของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดกิจกรรม แรงงาน เงิน วัสดุ วิชาการ ก็จะทำให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาโรงเรียนได้มากขึ้น (ไพฑูรย์ สินลารัตน์ 2526 : 215)

ในปัจจุบันประชาชนมีความสนใจในการศึกษา ดังจะเห็นได้จากสถิติการส่งบุตรหลานเข้าเรียนโดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย เช่น นักการเมือง บุคลากรของรัฐบาล บุคลากรในโรงเรียนซึ่งจะเข้ามามีส่วนช่วยส่งเสริมในการจัดการศึกษา ด้วยการสนับสนุนทางการเงิน บริจาคสถานที่ เพื่อก่อสร้างโรงเรียน บริจาคอุปกรณ์ การเรียนการสอน พร้อมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากโรงเรียน ด้วยการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งประกอบกิจกรรมส่วนรวม การศึกษาหาความรู้ทั้งในด้านวิชาการ และวิชาชีพ และกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างอื่น ๆ

พนัส หันนาคินทร์ (2530 : 98) กล่าวว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นเป็นงานที่สำคัญมาก ต้องพิจารณากันเป็นพิเศษประเทศไทยยังเอาใจใส่เรื่องนี้กันน้อย ทั้งนี้คงเป็นเพราะโรงเรียนรัฐบาลมีรัฐบาลอุปการะ มิใช่ของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง แต่มีหลักฐานว่าโรงเรียนที่ได้รับความร่วมมือกับประชาชนในท้องถิ่นมักเจริญก้าวหน้าทางวัตถุ เช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์การสอน และการให้การอบรมนักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลาวัฒน์ (2526 : 215) ที่ย้ำให้เห็นความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ภิญญาลาภ (2526 : 239) กล่าวว่า ในการเริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น โรงเรียนจะต้องเป็นฝ่ายริเริ่มที่จะเข้าหาชุมชนก่อน ผู้มีหน้าที่และบทบาทหน้าที่นี้โดยตรงของโรงเรียนก็คือ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และคณะครู และบุคคลภายในโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ทำได้ โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น ทั้งที่เป็นกิจกรรมทั่วไป กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมประเพณี การจัดสิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน การบริการอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา ตลอดจนจัดโปรแกรมต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษาอาชีพ และการพักผ่อนหย่อนใจให้แก่ประชาชนในชุมชน สรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นแหล่งเลือกสรรคนให้แก่ชุมชน เป็นแหล่งพัฒนาคนให้ชุมชน เป็นศูนย์รวมศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม เป็นศูนย์รวมของชุมชน และชุมชนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ ต้องการพัฒนาสมาชิกในชุมชนให้มีความสามารถในการช่วยเหลือสังคม และดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 38) ได้ให้ความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า จากการที่โรงเรียนประถมศึกษามีความเกี่ยวข้องกับใกล้ชิดกับชุมชนและท้องถิ่น นอกจากเป็นสถานศึกษาแล้ว โรงเรียนมีลักษณะเป็นสถาบันทางสังคมระดับท้องถิ่นอีกด้วย การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. เป็นการบริหารงานที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนเป็นไปได้โดยสะดวก
2. เป็นการบริหารงานที่ช่วยให้สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

3. เป็นการบริหารงานที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้
4. เป็นการบริหารงานที่ช่วยให้เข้าใจสภาพความต้องการ และปัญหาของชุมชนเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายของโรงเรียน
5. เป็นการบริหารงานที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน อันเป็นการช่วยพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง
6. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมในเรื่องการอยู่ร่วมกัน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
7. เป็นการบริหารงานที่มีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยราชการอื่น เช่น กรมการปกครอง กรมพัฒนาชุมชน เป็นต้น อันจะเป็นผลดีต่อทางราชการ

สรุปความสำคัญของงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามที่กล่าวมาแล้ว ด้วยเหตุผลและความจำเป็นต่าง ๆ ทำให้เกิดความมั่นใจว่า โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ กรรมการศึกษา ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และบุคคลในท้องถิ่นจะต้องร่วมมือร่วมใจกัน สร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ในอันที่จะทำให้โรงเรียนสามารถผลิตเยาวชนที่มีคุณภาพออกไปสู่ชุมชนต่อไป

2. ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2529 : 23) กำหนดความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ให้ผู้บริหารถือปฏิบัติตามภารกิจของโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์งานชุมชนสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อโรงเรียน อันจะช่วยให้โรงเรียนได้รับความร่วมมือและความสะดวกในการดำเนินงาน
2. เพื่อให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน คือ บุคคล วัสดุ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำเนินงานของโรงเรียนได้
3. เพื่อให้โรงเรียนได้รับความสนับสนุนและช่วยเหลือจากชุมชน ทั้งด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียน
4. เพื่อเป็นการให้ความช่วยเหลือชุมชนทางด้านวิชาการและอื่น ๆ อันจะเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอีกทางหนึ่ง
5. เพื่อสนับสนุนในการดำเนินงานหลักของโรงเรียน คือ งานวิชาการบรรลุเป้าหมายได้สะดวก

6. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในสิ่งแวดล้อมของหน่วย อันจะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

7. เพื่อป้องกันหรือแก้ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานที่อาจเกิดขึ้นโดยเป็นผลกระทบจากชุมชน

วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (2525 : 224) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อรายงานให้ชุมชนได้ทราบเกี่ยวกับกิจการ และการดำเนินงานของโรงเรียนทุกประการ

2. เพื่อจะได้ทราบว่าชุมชนมีความรู้สึกต่อโรงเรียนอย่างไร ต้องการให้โรงเรียนดำเนินการไปในรูปแบบ

3. เพื่อส่งเสริมสัญญาณการร่วมมืออย่างแท้จริง ของชุมชนกับโรงเรียนในการพัฒนาชีวิตสังคม

4. เพื่อสร้างความเชื่อถือไว้วางใจของชุมชนที่มีต่อบุคลากรทางการศึกษาและบริการของโรงเรียน

5. รับทราบข่าวสารการเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน

6. เพื่อหาทางให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือกิจการทางการศึกษา ทั้งด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ

7. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเกิดความรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนต้องให้ความสนใจ และเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

8. ส่งเสริมให้ครูกับผู้บริหารมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ของการเรียนการสอน ทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน

9. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคม การศึกษา และวัฒนธรรม

10. เพื่อแก้ไขข้อข้องใจและสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี มองครูและนักเรียนด้วยความเชื่อถือนิยม ยกย่อง

สมพร สุทัศนีย์ (2525 : 91 - 92) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนว่า เพื่อทราบพื้นฐานที่แท้จริงของนักเรียนจากผู้บริหาร และได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจให้ความช่วยเหลือโรงเรียน

ทั้งทางด้านวิชาการและทุนทรัพย์ ให้แหล่งวิทยาการในชุมชนให้เกิดประโยชน์ โรงเรียนมีส่วนร่วมในการให้บริการของโรงเรียน ทั้งวัสดุ สถานที่ ความสะดวกต่าง ๆ และเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในการจัดการศึกษาให้เป็นเรื่องของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน

ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สามารถแยกเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างครูและทางบ้านของเด็ก ส่งเสริมความสามัคคีปรองดองระหว่างครูกับผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองได้พบกันจะได้ทราบพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนที่บ้านและโรงเรียน ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภายในโรงเรียน อีกประการหนึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะได้ช่วยกันรับผิดชอบในการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เด็กฝึกนิสัย น้ำใจ ทศนคติ และความประพฤติของเด็กฝึกหัดทางด้านสังคมที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน ช่วยปรับปรุงพัฒนาชุมชนและโรงเรียน โดยความร่วมมือของครูและบุคลากรในชุมชน

เกรียงศักดิ์ อุทวิวงศ์ (2530 : 9 - 15) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้เพื่อประโยชน์ ดังนี้

1. ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและส่งเสริมความเจริญงอกงาม
2. พัฒนาชุมชนในบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่
3. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
4. ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมมือกันพัฒนาชุมชนของตนเอง
5. ให้แหล่งทรัพยากรของชุมชนให้เกิดประโยชน์
6. พัฒนาความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับ

ชุมชน

7. ปลุกฝังและส่งเสริมการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ถูกต้องให้แก่ชุมชน

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2526 : 317) กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่าเป็นการรายงานเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการศึกษามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามระบอบประชาธิปไตย แก้ไขข้อข้องใจที่ประชาชนยังไม่เข้าใจในเจตนารมณ์ของโรงเรียน และช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดีมีความศรัทธาเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประการหนึ่ง เพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโรงเรียนและชุมชนอีกประการหนึ่ง เพื่อให้โรงเรียนและชุมชนสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อจะได้ใช้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาชุมชนและโรงเรียน

ขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครอบคลุมภารกิจงาน 5 ด้านคือ

1. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน
2. การให้บริการแก่ชุมชน
3. การร่วมกิจกรรมของชุมชน
4. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนและองค์กรในท้องถิ่น

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันที่มีแผน และการกระทำต่อเนื่องในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และสนับสนุนให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน อันเป็นประโยชน์ให้สถาบันนั้นดำเนินงานไปได้ผลดี สมความมุ่งหมาย โดยอยู่บนพื้นฐานของความจริง และโดยมีประจักษ์เป็นแนวบรรทัดฐาน (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ 2526 : 12) การประชาสัมพันธ์จึงหมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลกับประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องรับใช้หรือให้บริการ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์สองทางคือ โรงเรียนเป็นผู้ให้และผู้รับกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนเป็นสถานที่จำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับมวลชน มีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีของสถาบันอื่น ๆ เพราะเป็นแหล่งปลูกฝังความรู้ ความคิดและนิสัยใจคอให้แก่เด็ก อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้น การดำเนินกิจการใด ๆ ของโรงเรียนจะต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชน จะต้องบอกกล่าวให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมบางอย่างที่โรงเรียนกระทำ ผู้ปกครองที่ไม่รู้ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของโรงเรียน เขาอาจไม่เห็นด้วย และไม่ให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งบางครั้งอาจแสดงตัวต่อต้านการกระทำของโรงเรียนอย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นตราบใดที่โรงเรียนยังเป็นสถาบันที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนอยู่ การประชาสัมพันธ์จึงถือเป็นความสำคัญที่โรงเรียนจะต้องวางแผน ดำเนินการบอกกล่าวแถลงข้อเท็จจริง ความก้าวหน้า หรือกิจการต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ เพราะนอกจากจะเป็นการให้ประชาชนร่วมมือร่วมกิจกรรมด้วยแล้ว ยังเป็นการนำชื่อเสียงและภาพพจน์ที่ดีงามนำศรัทธาเลื่อมใสมาสู่สถาบันโดยตรงอีกด้วย (จรัส โพธิศิริ 2523 : 109)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 12) เสนอความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ดังนี้ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับ

การดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อันจะช่วยให้โรงเรียนปฏิบัติงานได้สะดวกยิ่งขึ้น ในขอบข่ายนี้อาจพิจารณาได้จากกิจกรรมต่อไปนี้

1. การประชุมผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงการปฏิบัติงานของโรงเรียน
2. การจัดทำจุลสาร หรือสิ่งพิมพ์เผยแพร่
3. จัดป้ายประกาศ เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน
4. การพบปะเยี่ยมเยียนในวาระที่เหมาะสม

วิจิตร ภักดีรัตน์ (2526 : 275) กล่าวถึง เป้าหมายในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชนว่า เพื่อให้ชุมชนได้รู้จักเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน และกิจกรรมของโรงเรียนทำให้เกิดความร่วมมือ และการให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนในด้านต่าง ๆ อย่างดีพอ โรงเรียนต้องอาศัยชุมชนหลายด้าน ด้านที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ การให้การศึกษาแก่นักเรียนซึ่งประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นได้ก็โดยที่ชุมชน หรือผู้ปกครองให้ความสนใจต่อกิจกรรมการศึกษาของเด็กนอกจากนั้น การให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาอื่น ๆ ประเด็นที่สำคัญคือ การดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบันไม่สามารถดำเนินไปด้วยตนเองได้ งบประมาณอย่างเดียวไม่ทำให้โรงเรียนได้ก้าวหน้าไปอย่างมีความหมายเท่าที่ควร การปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ และช่วยเหลือจากชุมชนในด้านต่าง ๆ อย่างมาก

เกี่ยวกับความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนได้มีผู้กล่าวถึงไว้เป็นจำนวนมาก อาทิ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 18) เสนอรายละเอียดไว้ ดังนี้

1. เพื่อเสนอรายงานให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน และการจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาให้รู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกัน ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของเด็กทั้งโรงเรียนและที่บ้าน
4. สร้างความเชื่อถือศรัทธา ความเชื่อมั่น และความนิยมของประชาชนให้มีต่อโรงเรียน
5. ประเมินความต้องการของผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองตอบต่อความต้องการอย่างแท้จริง
6. ช่วยแก้ไข ขจัดปัดเป่าความขัดแย้ง บรรเทาข้อข้องใจทั้งหลายในแง่ต่าง ๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และประชาชนมีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป ให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความชื่นชม
7. เปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้แนวคิด มิใช่เพียงแต่ความต้องการของครูหรือโรงเรียนเท่านั้น

8. เพื่อให้นักเรียน ครู ผู้ปกครองเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับระเบียบ กฎเกณฑ์ และเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบ เพื่อร่วมมือในการปฏิบัติงาน

9. เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนสนับสนุน ช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนทางด้านกำลังกาย จิตใจ ปัญญา ความคิด วัสดุ แรงงาน ตลอดจนด้านการเงินที่ขาดแคลน

10. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนใกล้เคียง โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน

หวน พินธุพันธ์ (2529 : 56 - 57) ได้เสนอวิธีการดำเนินการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีสิ่งตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอาจทำง่าย ๆ เป็นเอกสารโรเนียวแล้วฝากนักเรียนไปแจกผู้ปกครอง ผู้ปกครองก็จะทราบข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียนอาจจะมีข่าวครูใหม่ ครูย้าย กิจกรรมของโรงเรียน แม้กระทั่งสิ่งที่ผู้ปกครองควรทราบและเข้าใจ เพื่อจะได้มองโรงเรียนในแง่ดีต่อไป ทางโรงเรียนอาจจะแจกให้ประชาชนและหน่วยงานอื่นด้วยก็เป็นการดียิ่ง

2. จัดเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำโรงเรียน เพื่อตอบข้อมูล และให้ความสะดวกแก่ประชาชน และผู้ปกครองนักเรียน

3. จัดเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียนทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เช่น ทางโรงเรียนจะจัดนิทรรศการแสดงผลงานของโรงเรียน จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน หรือเชิญวิทยากรไปบรรยายให้นักเรียนฟัง ก็อาจจะเผยแพร่ข่าวสารนี้ทางสื่อมวลชนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

4. ให้นักเรียนทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้อง เพื่อนักเรียนจะได้ช่วยเผยแพร่ข่าวสารให้ผู้ปกครองและประชาชนทราบต่อไป ทางโรงเรียนสามารถแจ้งข่าวสารให้นักเรียนทราบในตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน ครูประจำชั้นหรือครูผู้สอนอาจจะนำไปย้ำในห้องเรียนอีกครั้งหนึ่ง

5. ให้ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ คณงาน ภารโรง ได้ทราบข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้องด้วย ถ้าหากผู้ปกครองนักเรียน หรือประชาชนมาติดต่อกับทางโรงเรียนแต่ไม่พบเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โดยตรง แต่พบบุคคลดังกล่าวจะได้แจ้งข่าวสารที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนอกเวลาราชการ

ภิญโญ สาร (2526 : 229) ย้ำว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้ได้ผลดีต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงมา การติดต่อทุกชนิดให้เป็นไปในทางบวก คือ ไม่มุ่งปฏิเสธข่าวแต่มุ่งสร้างข่าวดีเป็นประจำ ดำเนินงานต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา ตลอดปีโดยไม่หยุดยั้ง พยายามสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะวงเฉพาะกลุ่มเพราะถือว่า โรงเรียนเป็นของ

ประชาชนดำเนินงานโดยประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชน ตื่นตัวและพร้อมอยู่เสมอที่จะรับฟังความคิดเห็น และรับข้อเสนอของคณะกรรมการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือสนใจกิจการของโรงเรียน มาพิจารณาปฏิบัติตามสมควรใช้วิธีการง่าย ๆ เป็นกันเองกับประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ คือ ไม่มีการถือเอาถือเอาหรือถือยศศักดิ์กับผู้ใด บรรดาเรื่องราวที่เสนอต่อประชาชน ก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตอง

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 16) มีความเห็นว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีองค์ประกอบที่แตกต่างไปจากการประชาสัมพันธ์ทางด้านธุรกิจ โดยจะเน้นไปในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน การปฏิบัติต่อกันและกัน ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะจัดมุ่งความเข้าใจเชื่อถือ ศรัทธาและความผูกพัน โดยไม่มุ่งผลกำไร

กล่าวโดยสรุป การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการเผยแพร่ข่าวสารสองทางเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นกระบวนการที่จะช่วยแก้ไข ขจัดความขัดแย้ง สร้างความเชื่อถือและศรัทธาก่อให้เกิดความเข้าใจ และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในแง่ดี ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินกิจการ

การให้บริการแก่ชุมชน

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 18) ได้กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานครปฏิบัติงานด้านการให้บริการแก่ชุมชน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ที่โรงเรียนสามารถให้บริการแก่ชุมชนได้

2. มีการบริการทางวิชาการ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่แก่ชุมชน

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2528 : 216 - 218) ได้กล่าวถึง การให้บริการแก่ชุมชนไว้ว่า นอกจากการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนควรจัดบริการให้แก่ชุมชน เพื่อความสะดวกและการประหยัด มีโรงเรียนจำนวนไม่น้อยที่มีสภาพความพร้อมดีกว่าชุมชน เช่น มีบ่อน้ำ น้ำประปา เครื่องขยายเสียง โต๊ะเก้าอี้ เครื่องใช้ต่าง ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้โรงเรียนควรพิจารณาให้บริการแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง และควรกำหนดกฎเกณฑ์ในการให้บริการไว้ เพื่อจะให้สิ่งของที่บริการนั้นคงทนสามารถให้บริการได้ตลอดไป สิ่งที่โรงเรียนสามารถจะจัดเป็นบริการแก่ชุมชน ได้แก่

1. ด้านอาคารสถานที่ โรงเรียนเป็นสถานที่ให้บริการแก่นักเรียนจำนวนมากอยู่แล้ว โรงเรียนจึงเหมาะสำหรับกิจกรรมที่มีคนจำนวนมากด้วย ดังนั้น หากชุมชนขอให้อาคารบริเวณของโรงเรียนเพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว โรงเรียนจะต้องจัดอำนวยความสะดวกให้เป็นอย่างดี

2. ด้านเครื่องใช้ ได้แก่ เครื่องใช้ที่พกเคลื่อนที่ได้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ โต๊ะหมู่บูชา ถ้วยชาม เครื่องขยายเสียง ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ ฯลฯ ซึ่งชุมชนไม่มีไว้เป็นประจำเพื่อกิจการของชุมชน ครอบครัว หรือหมู่บ้านอาจจะมาขอยืมใช้ โรงเรียนควรเอื้ออำนวยตามสมควร

3. ด้านความรู้เป็นบริการที่พัฒนาคนให้มีความคิดและความรู้ ตลอดจนสติปัญญาอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน โรงเรียนควรจัดรายการประเภทให้ความรู้แก่ประชาชน เช่น จัดบรรยายธรรม การปกครอง การเกษตร การเลี้ยงดูทารก การอนามัย เป็นต้น

4. ด้านสวัสดิการเป็นบริการที่โรงเรียนจัดขึ้นสำหรับแก้ปัญหาสนองความต้องการ ตลอดจนช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชน ได้แก่ การจัดสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ สนามกีฬา สหกรณ์ร้านค้า ธนาคารข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ร้านตัดผม ตู้ยาประจำหมู่บ้าน บริการน้ำสะอาด และบริการ โรงฝึกงานเพื่อซ่อมเครื่องมือการเกษตร โดยคิดค่าบริการในราคาถูกเป็นพิเศษ

5. ด้านบุคลากร ได้แก่ ครู นักเรียน และภารโรง บุคลากรเหล่านี้ สามารถให้บริการและให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับชุมชนได้ทั้งในด้านแรงงาน ความคิด และด้านอื่น ๆ

วรรณิ เหล่าสุนทร (2525 : 35) กล่าวถึง การให้บริการแก่ชุมชน โดยแยกกล่าวถึงแต่ละประเภทสรุปได้ดังนี้

1. ในระบบโรงเรียนเกี่ยวกับสถานที่โรงเรียนควรได้เอื้อเพื่อแก่ชุมชน ให้ชุมชนมาใช้อาคารที่เป็นของโรงเรียน ตลอดจนห้องสมุด โรงฝึกงาน หอประชุม สนามกีฬา และอื่น ๆ ทั้งนี้ เพื่อทำกิจกรรมด้านความรู้ทางวิชาการ และกิจกรรมของประชาชนในชุมชนเองทั้งที่เป็นส่วนตัวและส่วนรวม

2. นอกกระบบโรงเรียน โรงเรียนจัดโครงการที่จัดขึ้นเพื่อบริการประชาชนในชุมชน ได้แก่

2.1 โครงการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ เช่น การจัดห้องสมุดโรงเรียนไว้บริการประชาชน การสอนหนังสือให้กับผู้ใหญ่ในโครงการการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ การให้ความรู้ทางด้านโภชนาการ อนามัย ในรูปแบบบรรยาย อภิปราย ตามความเหมาะสม

2.2 โครงการส่งเสริมวิชาชีพ อาจจะใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ

2.3 โครงการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.4 ใช้โรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

2.5 จัดการพบปะระหว่างครูและผู้ปกครอง เนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เพื่อความเข้าใจอันดีต่อกัน

2.6 จัดกิจกรรมร่วมชุมชนในโอกาสต่าง ๆ อาจจะใช้สถานที่ของโรงเรียนรวมทั้งอุปกรณ์เครื่องใช้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ หรืออุปกรณ์โสตทัศนศึกษา

สำหรับ ศิริ เทศประสิทธิ์ (2526 : 212 - 215) ได้สรุปบทบาทหลักของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะเป็นผู้ให้บริการแก่ชุมชนที่ควรจะต้องปฏิบัติ 2 ประการ ดังนี้

1. การให้บริการด้านวิชาการเป็นการบริการเชิงพัฒนา คือ มุ่งที่จะทำให้ผู้รับบริการมีความรู้ มีทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเพื่อที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และสร้างเจตคติของผู้บริการให้ถูกต้อง ให้เกิดความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และรู้จักวิธีการดำรงชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักพิจารณาในการให้บริการด้านวิชาการ คือ

1.1 บริการให้สอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางพัฒนาชุมชนที่วางไว้ โดยศึกษาจากนโยบายของรัฐบาล คำแถลงการณ์ของนายกรัฐมนตรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1.2 บริการให้สอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็น ความขาดแคลน ซึ่งทราบได้จากการสำรวจ หรือเก็บข้อมูล

1.3 บริการด้านวิชาการที่เหมาะสมกับชุมชนเมืองเช่น

1.3.1 วิชาชีพระยะสั้น เช่น ช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ

1.3.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านอื่น ๆ เช่น นานาสุขภาพ

2. การให้บริการด้านทรัพยากรบุคคล เงิน และวัสดุอื่น ๆ มีลักษณะในการพิจารณาดังนี้คือ

2.1 โรงเรียนอาจจัดครู เจ้าหน้าที่ หรือนักเรียนไปช่วยพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน

2.2 การเงินและวัสดุที่จะนำไปบริการแก่ชุมชน ผู้บริหารจะต้องระมัดระวังมิให้ขัดต่อกฎหมายและระเบียบแบบแผน

2.3 การให้ความร่วมมือร่วมใจหรือให้กำลังใจในการพัฒนาชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีของชุมชนต่อโรงเรียน

ในการให้บริการแก่ชุมชนนั้น สุพิชญา ธีระกุล (2523 : 48) ได้เสนอรายการที่โรงเรียนควรจัดบริการให้แก่ชุมชนไว้ดังนี้

1. อาคารสถานที่
2. เครื่องใช้
3. ความรู้
4. บุคลากร

กล่าวโดยสรุปการให้บริการแก่ชุมชนต้องคำนึงถึงว่าประชาชนที่เข้ารับบริการย่อมแตกต่างกันในด้านความรู้พื้นฐาน ประสบการณ์ ดังนั้น การให้บริการแก่ชุมชน ผู้ให้จะต้องมีความรู้ความ

เข้าใจในเทคนิคต่าง ๆ เป็นอย่างดี และสามารถใช้เทคนิคได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาและแต่ละบุคคล เทคนิคดังกล่าวมีหลายวิธี คือ การติดต่อโดยตรง โดยการออกไปเยี่ยมเยียนพูดคุยแบบกันเอง การอภิปรายกลุ่ม การสาธิตผลการปฏิบัติงาน การสาธิตวิธีปฏิบัติงาน การทัศนศึกษา การใช้สื่อโสตทัศนศึกษา บทเพลงและละครตลอดจนการจัดนิทรรศการ และการให้การศึกษาก่อชุมชน

การร่วมกิจกรรมของชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 38) ให้ความหมายของการร่วมกิจกรรมชุมชนว่า การร่วมกิจกรรมชุมชน หมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชน เท่าที่โรงเรียนมีความสามารถและอยู่ในวิสัยที่เป็นไปได้ กิจกรรมในขำยงานนี้ ที่โรงเรียนควรปฏิบัติมีหลายอย่างได้แก่

1. การเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประเพณีท้องถิ่น เช่น กิจกรรมศาสนา
2. เข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น หรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์
3. ร่วมงานอื่น ๆ ของท้องถิ่น หรือของบุคคลตามวาระอันควร

โรงเรียนกับชุมชนจะยังไม่เกิดปฏิสัมพันธ์กัน จนกว่าจะได้มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันก่อน เพื่อให้ความสัมพันธ์เริ่มต้นขึ้น กิจกรรมเป็นสื่อในรูปพฤติกรรมที่เห็นชัดเจน อันจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อความสัมพันธ์ ซึ่งถือว่าการร่วมปฏิบัติกิจกรรมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะทำให้เกิดการสนับสนุน ร่วมมือร่วมใจ อันจะยังผลให้โรงเรียนดำเนินการไปสู่เป้าหมาย "โรงเรียนของชุมชน" ที่แท้จริง กิจกรรมอีกประการหนึ่งที่โรงเรียนจะร่วมกับชุมชนดำเนินการ คือ กิจกรรมประเภทสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียน ศิษย์เก่า และผู้ปกครองนักเรียน โดยมีการประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของโรงเรียน ส่งสมุดรายงาน ผลการศึกษา หรือแจ้งข่าวการเรียนและความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ คณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองครู กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันและครู การจัดงานศิษย์เก่าสัมพันธ์ การเชิญศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียงมาพบกับนักเรียน เพื่อชี้แนวทางในการดำเนินชีวิต

หวน พินธุพันธ์ (2529 : 77) ได้เสนอการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. การออกไปเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้ครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียน ด้วยการที่ครูใหญ่หรือคณะครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองนักเรียนนั้น จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้เกิดปรึกษาหารือกันในด้านต่าง ๆ เช่น เกี่ยวกับตัวนักเรียนว่าอยู่บ้านกับที่โรงเรียนมีพฤติกรรมเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

2. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ทางวัดจัดงานประจำปี จัดพิธีเวียนเทียนทางโรงเรียนก็พานักเรียนไปช่วยงานหรือร่วมพิธี นอกจากนี้ถ้าประชาชนในชุมชนมีงานศพ งานอุปสมบท งานทำบุญ ครูใหญ่หรือคณะครูก็ควรไปร่วมงานด้วย การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนี้จะทำให้ครูได้พบปะพูดคุยกับบุคคลต่าง ๆ หลายฝ่ายด้วยกัน

การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือที่ ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2528 : 118) เรียกว่า กิจกรรมนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนนั้น ประกอบด้วยกิจกรรมที่ผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. การจัดการศึกษาภายในชุมชน
2. การจัดสัปดาห์แห่งการทำมาหากินในชุมชน
3. งานเกษตรชุมชน โดยให้นักเรียนปลูกผักสวนครัวที่บ้านของนักเรียนทุกคน ทุกครอบครัว โดยครูมีหน้าที่รับผิดชอบไปตรวจให้คะแนนตามบ้านของนักเรียน

4. การพัฒนาที่อยู่อาศัยการนำนักเรียนออกไปฝึกงานที่บ้านของประชาชน ตัวอย่างในชุมชนสำหรับการเรียนวิชากลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

5. การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น กิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีงานบุญของชุมชนในเทศกาลต่าง ๆ ตามที่มีอยู่ในท้องถิ่นนั้น

การร่วมมือกับชุมชนนั้น มีผู้ให้ความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสามารถให้ความร่วมมือกับชุมชน โดยให้คำแนะนำแก่สมาชิกของชุมชนที่มาขอคำปรึกษาในการจัดกิจกรรมให้บุคลากรในโรงเรียนไปช่วยกิจการงานส่วนรวมที่ชุมชนจัดขึ้น ให้ยืมวัสดุ ครุภัณฑ์เพื่อใช้ในการงานที่เป็นส่วนรวมที่ชุมชนจัดขึ้น ให้ยืมสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมของชุมชน ให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยเป็นกรรมการช่วยเหลือทั้งกำลังความคิด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ 2526 : 339)

สำหรับคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527 : 29) ได้รวบรวมกิจกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนไว้เป็นหมวดหมู่ โดยย้ำว่าการจัดควรดำเนินไปให้เหมาะสมกับสถานการณ์กิจกรรมดังกล่าว มีดังนี้

1. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้คำนึงถึงความเสี่ยงเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนและจากสภาพที่เป็นจริง วัดจะเป็นศูนย์รวมใจของชุมชนแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น โรงเรียนจึงควรให้ความร่วมมือกับวัด ตลอดจนหน่วยงานในชุมชนต่าง ๆ เป็นต้นว่า งานทอดกฐิน การจัดงานประจำปี การร่วมมือกันปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2. กิจกรรมพัฒนาชุมชนนำความเจริญมาสู่หมู่บ้านของตน โรงเรียนสามารถนำความรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้นว่า การประกอบอาชีพด้านการ

เกษตร หัตถศึกษา กิจกรรมเหล่านี้จะส่งผลสะท้อนให้ประชาชนให้ความช่วยเหลือและร่วมมือ เมื่อโรงเรียนต้องการ

3. กิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมชุมชนเมื่อมีการจัดงานเกี่ยวกับเทศกาล ประเพณีวัฒนธรรม และการเล่นพื้นเมือง เช่น งานสงกรานต์ การแข่งเรือ งานลอยกระทง งานอุปสมบท สามเณรหมู่ งานศพ โรงเรียนควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ เป็นต้นว่า การเข้าร่วมขบวนแห่ ร่วมประกวด ร่วมประดิษฐ์หรือจัดดอกไม้

4. กิจกรรมกีฬาในชุมชน กิจกรรมนี้จะเสริมสร้างพลังสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ได้ดี เช่น ตะกร้อ ฟุตบอล สามารถดึงคนหนุ่มสาวและเด็กให้มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจอันเป็นส่วนเสริมสร้างกำลังของชาติในภายหน้า

5. กิจกรรมวันสำคัญเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และประเพณี

6. กิจกรรมสุขภาพอนามัยทางโรงเรียนและเจ้าหน้าที่อนามัยสามารถประสานงานให้ความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องการบริการ ให้คำแนะนำและตรวจรักษา

7. กิจกรรมบริการ โรงเรียนควรจะให้ความเชื่อเพื่อร่วมมือกับชุมชน เป็นต้นว่าการให้ยืมโต๊ะ เก้าอี้หรือสนามโรงเรียนในการบริการ ให้คำแนะนำและตรวจรักษา

สรุปแล้ว การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนตามที่กล่าวมานั้น โรงเรียนควรเลือกกิจกรรมและวิธีดำเนินการที่เหมาะสม การติดต่อและการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชน ทำให้ประชาชนมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียนก็ยินดีที่จะร่วมมือกับโรงเรียนช่วยเหลือโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน อันจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อโรงเรียน

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 35 - 37) ได้กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการในการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ดังนี้

1. มีคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน

2. จัดประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ระหว่างผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือคณะกรรมการการศึกษา กับบุคลากรในโรงเรียน

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องดำเนินการ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจ จุดมุ่งหมายการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน และมีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ร่วมจัดโรงเรียน โดยคิดว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เขามีบทบาทในการเสนอแนะการบริหารโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิธีการปรับปรุง การดำเนินงานของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น คือ กล้าดำเนินิตชมโรงเรียนอย่างจริงใจ จนโรงเรียนได้ข้อมูล เพื่อ ไปพิจารณาหาทางนำออกไปใช้ปรับปรุงการจัดโรงเรียนได้

ธีรฤติ ประทุมณพรัตน์ และคณะ (2530 : 130) เห็นว่า การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนควรจัดให้มีคณะกรรมการโรงเรียนขึ้น ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนครู อาจารย์ และผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนร่วมกันทำงาน และประชุมปรึกษาหารือกันเป็นระยะ เพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาความเป็นอยู่ของนักเรียนทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การส่งเสริมการทำการบ้าน การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร การตกแต่งอาคารสถานที่ให้เหมาะสม และการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนที่คณะกรรมการเห็นสมควรพิจารณาร่วมกัน

โรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการสองทางที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่สภาพปัจจุบันพบว่า โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ต่อกันน้อยมาก รัฐจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ผู้ปกครองและบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพพร้อมกันนั้นก็จะได้พัฒนาบุคคลในชุมชนไปพร้อม ๆ กันด้วย ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการให้มีโครงการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527 : 301) โดยให้บรรลุดัตุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้บุคคลต่าง ๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

2. เพื่อให้นักเรียนและบุคคลในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจต่อโรงเรียน
3. เพื่อให้ให้นักเรียนได้มองเห็นตัวอย่างหรือแบบอย่างที่ดีของบุคคลอื่นพึงประสงค์ในชุมชน
4. เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นว่าครูคนแรกของเขา คือ บิดา มารดา
5. เพื่อให้โรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2528 : 770 - 772) เสนอแนะการนำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พอสรุปได้คือ

1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่แบบต่าง ๆ เช่น กลุ่มสนใจ
2. การจัดนิทรรศการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทราบผลงานทางวิชาการของเยาวชนในโรงเรียน
3. การจัดงานประจำปีของโรงเรียน
4. การจัดฝึกอบรมประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ยุวเกษตรกร
5. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น การจัดงานวันปีใหม่ วันสงกรานต์ หล่อเทียนพรรษา งานทำบุญ ประเพณีอื่น ๆ ที่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
6. การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรมแก่นักเรียน โดยการเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู การจัดงานวันพ่อ งานวันแม่
7. การจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียน

8. การเชิญชวนประชาชนเข้ามาเป็นวิทยากร

กล่าวโดยสรุปแล้ว การให้ชุมชนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความอยากจะใคร่มาร่วมกิจกรรมของประชาชนในชุมชนและให้ประชาชนมองเห็นว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นนั้น เป็นกิจกรรมที่ดีมีประโยชน์ต่อตัวเขาเอง และที่สำคัญที่สุดมีประโยชน์แก่ลูกหลานของเขาที่อยู่ในโรงเรียน

การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 8) ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น ดังนี้

1. จัดให้มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ขึ้นในโรงเรียน
2. มีผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ให้การสนับสนุนทุนทรัพย์และแหล่งวิทยากรมา

เสริมการเรียนรู้แก่โรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 20 - 25) ได้กำหนดแนวปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ดังนี้

1. ให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน
2. จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มและชุมชน
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน เช่น การตอบปัญหาชิงทุนการศึกษา
4. จัดตั้งกลุ่ม หรือชมรมศิษย์เก่า หรือสมาคมครูและผู้ปกครอง

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2528 : 312 - 315) กล่าวถึง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในชุมชนไว้โดยละเอียดว่า

ในชุมชนทั่วไปนอกจากจะมีโรงเรียน วัด หรือศาสนสถานตั้งอยู่แล้ว ยังมีหน่วยงานอื่น เช่น เกษตร สาธารณสุข พัฒนาชุมชน ไปรษณีย์ ไฟฟ้า ประปา ธนาคาร สภาตำบล และสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น ได้เข้ามาให้บริการแก่ประชาชน บางหน่วยงานก็จัดตั้งเป็นสำนักงานถาวรมีเจ้าหน้าที่ประจำ บางหน่วยงานก็ส่งเจ้าหน้าที่มาบริการเป็นครั้งคราว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่นในชุมชนเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน และเป็นการดึงหน่วยงานอื่นให้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนและประชาชน การสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว อาจทำได้ในลักษณะดังต่อไปนี้

1. การสร้างความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยอื่น โดยปกติแล้วเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นอยากจะคุ้นเคยกับคณะครูอยู่แล้ว เพราะโรงเรียนมีปัจจัยต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนงานของเขาอยู่

มากมาย เพียงแต่ครูยิ้มแย้ม ทักทายปราศรัย ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง ไม่ไม่เข้าสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันก็ดำเนินไปอย่างราบรื่น

2. การให้บริการด้านอาคารสถานที่ บางครั้งหน่วยงานอื่นมีความจำเป็นต้องอาศัยอาคารสถานที่ของโรงเรียนเพื่อกิจกรรมบางอย่าง โรงเรียนก็ควรอำนวยความสะดวกและบริการในเรื่องต่าง ๆ ในฐานะเจ้าของสถานที่เป็นอย่างดี ทั้งนี้จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

3. การดึงหน่วยงานอื่นมาสู่โรงเรียน ในกรณีที่โรงเรียนมีห้องเรียนว่างอยู่อาจให้หน่วยงานอื่นมาเช่าใช้ชั่วคราว เช่น จัดตั้งเป็นหน่วยบริการอนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เยาวชนที่ทำการเกษตรตำบล ยุวเกษตรกร สภาตำบล ฯลฯ โรงเรียนจะได้รับประโยชน์เป็นอย่างมากจากบริการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานดังกล่าว รวมทั้งความร่วมมือทางด้านบุคลากร

4. การประสานงานให้หน่วยงานอื่นมาจัดกิจกรรมหรือให้บริการในโรงเรียนแก่นักเรียนและประชาชน เช่น สาธารณสุขมาบริการเกี่ยวกับสุขภาพ เกษตรมาจัดแปลงสาธิตในโรงเรียนให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ การประสานงานดังกล่าว เป็นการประสานประโยชน์การทำงานร่วมกับหน่วยงานก็ได้ ผลงานโรงเรียนและประชาชนก็ได้รับประโยชน์ การทำงานร่วมกันอยู่เสมอย่อมทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

5. ร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นและเชิญมา เช่น ร่วมแสดงกิจกรรมที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นและเชิญมา เช่น ร่วมแสดงนิทรรศการจัดการแสดงละคร ฟ้อนรำ ดนตรี กีฬาไปร่วมด้วยเมื่อโรงเรียนจัดกิจกรรมขึ้นบ้าง หน่วยงานอื่นก็จะมาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเช่นกัน

6. ช่วยสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานอื่นโดยอาศัยนักเรียน เช่น ช่วยส่งจดหมายให้กับประชาชนในชุมชน ซึ่งอยู่นอกเขตการจ่ายของไปรษณีย์ เป็นต้น การช่วยให้หน่วยงานอื่นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้หน่วยงานนั้น ๆ มองเห็นคุณค่าของโรงเรียน และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

จากการศึกษาขอบข่ายงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 5 ด้าน สามารถประมวลภารกิจงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ได้เป็น 3 ด้าน คือ

1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
3. การให้บริการและการพัฒนาชุมชน

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีลักษณะความสัมพันธ์ 2 ทาง คือ ทั้งโรงเรียนและชุมชนต่างมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ดังนั้น การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น จึงเป็นการดำเนินงานและการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการเอื้ออำนวยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาจกำหนดให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อกับต่าง ๆ กับชุมชน และการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 4 – 5)

ในส่วนความคิดเห็นของ ชีรวัดน์ นิเจนตร (2528 : 124 – 125) กล่าวว่า วิธีการที่โรงเรียนจะสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนนั้นมีหลายขั้นตอน โดยอาจเริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้านหรือผู้ปกครอง แล้วจึงขยายความร่วมมือไปสู่หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน โดยโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมพิเศษผู้ปกครอง นักเรียนในวันเปิดภาคเรียน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งด้านการสอน การอบรมปณิธิ และการพัฒนาต่าง ๆ
2. เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมโรงเรียน เช่น มาชมการเรียนการสอน ชมการแสดงของนักเรียนและชมนิทรรศการที่โรงเรียนจัดขึ้น
3. เชิญผู้ปกครองมาร่วมแก้ไขปัญหบางอย่างเกี่ยวกับตัวเด็ก เช่น เด็กก้าวร้าว เด็กติดยาเสพติด
4. ให้ครูไปเยี่ยมผู้ปกครองและนักเรียนที่บ้าน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและมีความสนิทสนมซึ่งกันและกัน
5. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เชิญมาเป็นวิทยากรในเรื่องที่เขามีความถนัดและชำนาญสูง เชิญมาเป็นกรรมการในงานที่โรงเรียนจัดขึ้น อาทิเช่น การแข่งขันกีฬา การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สนใจร่วมกัน

นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 27) ระบุว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โรงเรียนควรดำเนินการให้มีกิจกรรมอย่างน้อย 4 ประการ คือ

1. การให้ครูมีส่วนร่วมในการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน
2. การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนในกลุ่มและชุมชน
3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาของโรงเรียน เช่น การตอบปัญหาชิงทุนการศึกษา การแข่งขันหรือการประกวดต่าง ๆ
4. การจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมศิษย์เก่า รวมทั้งสมาคมครูและผู้ปกครอง

กล่าวโดยรวมแล้วจะเห็นว่า การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้ได้ผลดีนั้น โรงเรียนจะต้องนำบุคลากรครูเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของชุมชนเท่าที่โรงเรียนมีความสามารถและอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้อีก่อน จึงจะทำให้การดำเนินงานด้านดังกล่าวประสบผลสำเร็จได้ตามที่มุ่งหวังไว้

การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ดังได้กล่าวแล้วว่าโรงเรียนกับชุมชนเป็นกระบวนการสองทางที่ต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โรงเรียนจึงควรดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษาของโรงเรียน และจัดประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาและกิจกรรมต่างของโรงเรียน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 35) อันเป็นการสนองตอบเจตนารมณ์ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2523 มาตรา 5 และมาตรา 6 ที่ระบุให้ประธานมีโอกาสมิมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิระดับชาติ จำนวน 6 คน และในระดับจังหวัด จำนวน 5 คน (ประยูร ครองยศ 2545 : 11) ดังนี้

มาตรา 5 ให้มีคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย รัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงสาธารณสุข อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมการฝึกหัดครู อธิบดีกรมวิชาการ อธิบดีกรมสามัญศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูผู้ชำนาญการสำนักงานประมาณ หรือผู้แทน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนหกคน ข้าราชการครูผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนข้าราชการครูจำนวนสิบสองคนเป็นกรรมการ และเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 6 ให้มีคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดทุกจังหวัด ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนข้าราชการครูจำนวนหกคน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติแต่งตั้งจำนวนสองคน ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเลือกจากประชาชนในจังหวัด จำนวน สามคนเป็นกรรมการ และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ

จะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการ บริหารการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ดังปรากฏในกฎหมายการจัดการศึกษาระดับชาติที่สอดคล้องกัน ทุกฉบับข้างต้น

การให้บริการและการพัฒนาชุมชน

โรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงในการให้บริการและพัฒนาชุมชน ในฐานะเป็นศูนย์กลางพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ด้านการให้บริการทางวิชาการและให้บริการบุคลากร อาคารสถานที่ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนี้ (ปรีชา คัมภีรปกรณ์ 2528 : 770 – 772)

1. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียนสามารถจัดได้ทั้งในรูปแบบของการศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ สายอาชีพและกลุ่มสนใจ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน ความร่วมมือของผู้บริหารและความต้องการของประชาชน

2. การจัดนิทรรศการ เป็นการแสดงผลงานทางวิชาการของโรงเรียนให้ประชาชนทราบ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ของโรงเรียน โดยทั่วไป กิจกรรมนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เห็นผลงานและความสามารถของครู อันจะก่อให้เกิดความศรัทธาต่อโรงเรียนด้วย

3. การจัดฝึกอบรมประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมเยาวชน ลูกเสือชาวบ้าน ไทยอาสาป้องกันชาติหรือยุวเกษตรกร โดยโรงเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรมขึ้นที่โรงเรียน เป็นการนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน ได้รับการที่โรงเรียนมีอยู่ เกิดความสนิทสนมคุ้นเคย และมองเห็นคุณค่าของโรงเรียนจนกลายเป็นความผูกพันต่อกัน ต่อจากนั้นโรงเรียนก็จะมีพลังประชาชนคอยให้การสนับสนุนในกิจการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

4. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งโรงเรียนสามารถจัดขึ้นได้เช่น

4.1 การจัดงานวันปีใหม่ โรงเรียนเป็นฝ่ายให้บริการด้านสถานที่ แสงเสียง เครื่องใช้ต่าง ๆ และเชิญชวนให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรมโดยนำอาหารมารับประทานร่วมกัน มีรายการสนุกสนาน รื่นเริงตามที่เห็นสมควรและพยายามฟื้นฟูการเล่นของท้องถิ่นด้วย

4.2 การจัดงานวันสงกรานต์ นอกจากจัดสงกรานต์แล้ว ควรจัดสงกรานต์ให้คนชรา ภายในหมู่บ้าน มีการเล่นพื้นเมือง และการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ

4.3 การจัดงานหล่อเทียนพรรษา นอกจากโรงเรียนจะเป็นศูนย์กลางในการจัดงานรื่นเริงแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางในการจัดงานบุญงานกุศลด้วย โดยริเริ่มชักชวนประชาชนให้ร่วมทำบุญหล่อเทียนพรรษา จัดตกแต่งเทียนและกระบวนแห่ไปถวายตามวัดต่าง ๆ

4.4 การจัดงานเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา โรงเรียนสามารถเป็นผู้นำและชักชวนให้ประชาชนมาร่วมกันเวียนเทียนในตอนกลางคืน ต่อจากนั้นอาจจะจัดให้มีการบรรยายธรรมะ ฉายสไลด์ และภาพยนตร์เกี่ยวกับธรรมะ

4.5 การจัดงานวันลอยกระทงเป็นการฟื้นฟูประเพณีไทย โดยโรงเรียนอาจจะเป็นผู้ริเริ่ม พร้อมทั้งให้บริการด้านสถานที่และความสะดวกด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน

5. การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมคุณธรรมแก่นักเรียน โดยการเชิญชวนประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพร้อมทั้งได้รับเกียรติยกย่อง เกิดความประทับใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นจนกลายเป็นความรู้สึกผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างแน่นแฟ้น ได้แก่

5.1 กิจกรรมวันไหว้ครู โรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์หรือเชิญผู้นำทางศาสนาและพ่อแม่ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนมาร่วมพิธีด้วย

5.2 การจัดงานวันพ่อและวันแม่ เป็นกิจกรรมที่ให้เกิดเกียรติและความสำคัญแก่ประชาชนผู้ปกครองนักเรียนเป็นอย่างมาก โดยการเชิญพ่อหรือแม่มาในงานดังกล่าว กิจกรรมนี้จะเสริมสร้างความรักความอบอุ่นให้เกิดขึ้นในครอบครัว และการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมให้เกียรติยกย่องแก่ประชาชน เป็นผู้ให้ประชาชนเกิดความประทับใจ และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

6. การจัดงานแจกประกาศนียบัตรแก่นักเรียน โดยการเชิญผู้ปกครองนักเรียนมาร่วมด้วย ในส่วนที่โรงเรียนสามารถพัฒนาชุมชนนั้น โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลาย อาทิ กิจกรรมนันทนาการ การสอนเสริม กิจกรรมด้านวัฒนธรรม กิจกรรมงานอดิเรก กิจกรรมที่ช่วยน้อง กิจกรรมลูกเสือ – ยุวกาชาด

จากการประมวลภารกิจงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนทั้ง 3 ด้าน จะเห็นว่า การที่โรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ย่อมบังเกิดผลดีต่อกันทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียนและชุมชน ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้บรรลุตามนโยบายของรัฐบาล ในการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต่อไป

หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง โรงเรียนสามารถดำเนินการได้หลายประการ อาทิ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของชุมชน การส่งข่าวสารความรู้ให้แก่ชุมชน การให้บุคลากรในโรงเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชน การประชุมพิเศษผู้ปกครองนักเรียนในวันเปิดภาคเรียน การเชิญผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น เชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ เชิญเป็นกรรมการในงานที่โรงเรียนจัดขึ้น เชิญมาร่วมในการวางแผนงานของโรงเรียนในด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การบริหารงานอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียน เป็นต้น

สมพร สุทัศน์ีย์ (2525 : 131) ให้หลักการในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาศัยหลัก 8 ประการคือ หลักมนุษยสัมพันธ์ หลักความจริงใจ หลักความซื่อสัตย์ หลักความคงเส้นคงวา หลักความเสียสละ หลักความอดทน หลักความฉลาด และหลักความยืดหยุ่น

ปรีชา คัมภีรปกรณ (2528 : 663) ให้หลักในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปสาระสำคัญไว้ว่า การจัดกิจกรรมที่ได้ผลคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับ การวางแผนโครงการและมีแผนปฏิบัติล่วงหน้า โดยต้องคำนึงถึงสภาพและความต้องการของชุมชนด้วยการให้หลักมนุษยสัมพันธ์ โดยการดึงประชาชนให้เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมได้มากที่สุด จัดให้มีผู้รับผิดชอบเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น การดำเนินงานจัดกิจกรรมต้องใช้วิธีเป็นกันเองกับประชาชน ไม่ถือเขาถือเรา และเป็นกิจกรรมที่ง่ายไม่มีพิธีรีตรองมาก ไม่ควรมุ่งเฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชนดำเนินงาน โดยประชาชน และเพื่อประโยชน์ของประชาชน

สำหรับ วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์ (2525 : 223) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สรุปได้ว่า

1. นำโรงเรียนเข้าสู่ชุมชนมีวิธีการ คือ รายงานให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน สร้างความศรัทธาและความเชื่อถือ ความมั่นใจให้เกิดแก่ชุมชน สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้ปกครอง ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนเข้าใจในหน้าที่ของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของการศึกษา ส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนมีความเข้าใจและรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนเป็นชุมชน ให้เขาได้รู้เห็น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีการสำรวจความคิดเห็น และความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน โรงเรียนควรใช้แหล่งวิชาความรู้จากชุมชนให้เป็นประโยชน์ เช่น การจัดกิจกรรมของชุมชนตามโอกาสต่าง ๆ จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์การศึกษาผู้ใหญ่

ในส่วนของสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 9) ได้กำหนดหลักปฏิบัติในการดำเนินงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปปฏิบัติได้ชัดเจนดังนี้

1. ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และตรงไปตรงมา
2. ติดต่อกับชุมชนต้องมุ่งให้เกิดเจตคติที่ดี
3. ดำเนินการต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งในและนอกโรงเรียน
4. สร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดทั่วไปไม่จำกัดเฉพาะกลุ่ม
5. รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนในชุมชน
6. ใช้วิธีดำเนินงานง่ายๆ และเป็นกันเองกับประชาชนในชุมชน

สรุปแนวคิดจากหลักการที่กล่าวมาแล้ว หลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นทั้งโรงเรียนและชุมชน ต้องมีความปรารถนาดี บริสุทธิ์ใจ ตรงไปตรงมาต่อกัน จะต้องเป็น

กระบวนการต่อเนื่อง เป็นวิธีการง่าย ๆ และโรงเรียนจะต้องยินดีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในเรื่องการบริหารการศึกษา เพราะถือว่าเป็นหัวหน้าหน่วยบริหารที่เล็กที่สุดในการจัดการศึกษา นโยบายต่าง ๆ หลักสูตร ความมุ่งหมายของการศึกษาหรือวิธีสอนต่าง ๆ นั้น โรงเรียนจะนำไปใช้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารทั้งสิ้น ถ้าผู้บริหารโรงเรียนไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ไม่ดำเนินการตามนโยบายให้ถูกต้อง นโยบายต่าง ๆ ก็ไม่เป็นไปตามความมุ่งหมายหรือประสบผลสำเร็จ

ในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้มีกิจกรรม และการปฏิบัติที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดีของชุมชนต่อโรงเรียน โดยดำเนินการตลอดระยะเวลาทั้งในและนอกโรงเรียน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการบริหารและเข้าใจแนวปฏิบัติในแต่ละขั้นตอน (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 2540 : 38) โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาในลักษณะคล้ายคลึงกันเกือบทุกสำนักงานเขต ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมักจะละเลยการปฏิบัติ หรือปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แม้ว่าส่วนรวมจะยอมรับว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีความสำคัญมากก็ตาม แต่จากการประเมินบทบาทของครูใหญ่ โดยครูใหญ่และหัวหน้าหมวดการศึกษาต่างเห็นต้องกันว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นงานในลำดับสุดท้ายที่ครูใหญ่ทำจริง (ธีระ ฤกษ์เจริญ 2522 : 17 – 18)

ดิลก พัฒน์พิชัยโชติ (2528 : 770 - 772) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีรายละเอียดสรุปได้ว่า

1. การประชาสัมพันธ์ต้องสนใจ และหาวิธีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงกิจการโครงการและการดำเนินงานของโรงเรียน
2. การเยี่ยมบ้าน หาเวลา หรือวันหยุด หรือหลังจากเลิกเรียนแล้ว ออกไปเยี่ยมตามบ้านของนักเรียนทุกคนครบถ้วนอย่างสม่ำเสมอ
3. ช่วยงานพิธีต่าง ๆ โดยไปร่วมงานทุกงานและครอบครัว
4. แสดงออกถึงความจริงใจให้ประชาชนเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่โรงเรียนและชุมชน
5. วางตนให้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
6. มีความริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

7. ใช้ชีวิตร่วมกับชุมชนเพื่อจะได้ศึกษาและมีความเข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน
8. ให้การต้อนรับหรือติดต่อกับบุคคลในชุมชนที่มาติดต่อเยี่ยมเยียนด้วยความสุภาพ
9. ให้โอกาสชุมชนได้มีการติดต่อกับโรงเรียนทางโทรศัพท์และทางจดหมาย
10. ใจกว้างยอมรับข้อร้องเรียนเพื่อทราบข้อผิดพลาดหรือจุดอ่อนของโรงเรียนสร้าง

สัมพันธภาพของคณะบุคลากรในโรงเรียนให้ดี เพื่อสร้างศรัทธาแก่ชุมชน สร้างสัมพันธภาพต่อนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียน

สำหรับ พิลิฐุ พิชณานนท์ (2530 : 35 - 36) ได้สรุปว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ บทบาทในฐานะผู้นำในสังคม เช่น ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ คิดริเริ่มและขึ้นความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ เป็นทั้งผู้วิเคราะห์ปัญหา ร่วมงานวางแผนพัฒนาสังคม ประเมินผลและรายงานผลตามแผนพัฒนาท้องถิ่น หรือชุมชนที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบบทบาทในการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ บทบาทหน้าที่ในการบริการทางด้านวิชาการแก่ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การบริการแก่ชุมชนในทางทรัพยากรบุคคล เงิน วัสดุ และอื่น ๆ ผู้บริหารควรให้ความร่วมมือกับชุมชนด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

นอกจากนี้ กิติมา ปริติติลล (2532 : 237) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้โดยสรุป 4 ประการ ได้แก่

1. กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้วางแผนทางกำหนดรูปแบบของความสัมพันธ์ และการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่าง ๆ

2. ทำหน้าที่ประสานงาน นอกจากจะเป็นผู้กำหนดแนวทาง และจุดมุ่งหมายในการประสานงานแล้ว ผู้บริหารควรจะได้ร่วมมือปฏิบัติด้วย เป็นผู้ประสานงานกับชุมชนด้วยตนเองหรือในบางครั้งจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยากร หรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชนนั้น

3. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียน ถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชนให้ความเชื่อถือ ดังนั้น ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน และในบางครั้งผู้บริหารจะเป็นผู้ริเริ่มที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมีประโยชน์แก่ชุมชนได้

4. เป็นผู้แก้ปัญหา ปัญหาบางประการสมาชิกภายในชุมชนไม่สามารถตกลงกันเองได้ จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลภายนอก บทบาทนี้จะตกอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการแนะนำให้การช่วยเหลือ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังต้องทำงานเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน เพื่อให้การช่วยเหลือหรือเป็นวิทยากรในบางเรื่องอีกด้วย

สำหรับคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 16) กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยละเอียดในด้านโครงสร้างทางวัฒนธรรมด้านประเพณี อาชีพ สภาพเศรษฐกิจ ทรัพยากร สภาพปัญหา เจตคติ และความเชื่อต่าง ๆ อันเป็นข้อมูลพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อที่โรงเรียนจะได้นำมาวิเคราะห์ประกอบในการวางแผน การดำเนินงานของโรงเรียนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

2. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบในการให้มีการวางแผน การดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยจัดให้มีส่วนร่วมกันระหว่างคณะครู ผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน

3. กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานตามแผน

4. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ตามโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง โดยใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ

5. จัดให้มีการเยี่ยมเยียนชุมชน เพื่อรับทราบความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงาน

6. รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในขอบข่ายงาน ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

7. จัดให้มีการให้บริการแก่ชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนสามารถทำได้

8. เลือกบุคคลในชุมชนและแต่งตั้งเป็นกรรมการศึกษาของโรงเรียน และส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการศึกษาได้แสดงบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้มากที่สุด โดยให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

9. ดำเนินการให้โรงเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในท้องถิ่น คือ บุคคล วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มากที่สุด

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีขอบข่าย ที่กว้างขวางมาก โรงเรียนจะต้องกำหนดการปฏิบัติไว้ในแผนให้ชัดเจน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 22) ได้เสนอแนะโครงการที่พอจะเป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดจัดทำ ดังนี้

1. โครงการกรรมการศึกษา
2. โครงการสมาคมผู้ปกครองและครู
3. โครงการวันสำคัญ
4. โครงการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน
5. โครงการบุคคลดีเด่น
6. โครงการชุมชนศึกษา

7. โครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

กล่าวโดยสรุปแล้ว บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนก็คือ เป็นผู้กำหนดแนวทางประสานนำโรงเรียนไปสู่ชุมชน นำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน โดยให้บุคลากรในโรงเรียนและท้องถิ่นมีโอกาสร่วมมือกันพัฒนา โรงเรียนและชุมชน

การพัฒนางานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การพัฒนางานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้สำเร็จได้อย่างดีนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการดำเนินงานด้านนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กิตติมา ปรีดีติลล (2532 : 245) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนางานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. กำหนดรูปแบบหรือแนวทางในการประสานงาน ผู้บริหารจะเป็นผู้วางแผนแนวทางรูปแบบของความสัมพันธ์และการประสานสัมพันธ์ระหว่างหน่วยต่าง ๆ
 2. ทำหน้าที่ประสานงาน ผู้บริหารร่วมลงมือปฏิบัติงาน เป็นผู้ประสานงานและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยตนเอง บางครั้งจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างชุมชนกับแหล่งวิทยาการหรือหน่วยงานอื่นในการพัฒนาชุมชนนั้น
 3. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียนถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิของชุมชน ดังนั้นผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ชุมชน
 4. เป็นผู้แก้ปัญหา ปัญหาบางประการของชุมชนจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลภายนอก ซึ่งบทบาทนี้จะตกอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ
- เกรียงศักดิ์ ฤทธิวงศ์ (2530 : 10 – 11) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์แก่ชุมชน อันถือเป็นแนวทางการพัฒนางานด้านความสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษาได้แนวทางหนึ่ง ดังนี้

1. จัดนิทรรศการโรงเรียน ได้แก่
 - 1.1 จัดนิทรรศการภายในโรงเรียน
 - 1.2 จัดนิทรรศการภายนอกโรงเรียน เช่น ที่หอประชุมอำเภอ จังหวัด หรือสถานที่อื่น ๆ
2. การเปิดอาคารเรียนให้ชุมชนได้เที่ยวชมภายในและรอบ ๆ อาคารเรียน
3. การมอบรางวัล
4. การอนุญาตให้ชุมชนใช้สถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียน
5. การศึกษาผู้ใหญ่
6. การจัดแข่งขันกีฬาระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับชุมชน

7. การให้บริการปรึกษาปัญหาทางกฎหมาย

7.1 การให้บริการความรู้ทางด้านกฎหมาย

7.2 การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย

นอกจากนี้ ทิพาพร วรรณประภา (2525 : 40) ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนางานด้านชุมชนสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. ร่วมมือกับชุมชนในการประกอบกิจกรรมทางประเพณี
2. สร้างค่านิยมที่ถูกต้องแก่เยาวชนและประชากรในท้องถิ่น
3. เป็นตัวกลางในการประสานงานความคิดริเริ่ม พัฒนาสังคมในท้องถิ่น
4. มุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่ดีงามในด้านจริยธรรม

กล่าวโดยสรุป การพัฒนางานด้านความสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในดำเนินงานด้านดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัด โดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ของภารกิจงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั่นเอง

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนางานชุมชนสัมพันธ์

การดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน กิจกรรมบางอย่างอาจไม่สะดวกและมีอุปสรรค ซึ่งปัญหานั้นมาจากการที่เกิดขึ้นนั้นได้มีผู้กล่าวถึงไว้หลายประการ

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2527 : 783) ได้กล่าวถึงไว้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ได้แก่

- 1.1 ทักษะของครูส่วนมากไม่ชอบพบผู้ปกครอง
- 1.2 ครูมีโอกาสคลุกคลีกับประชาชนน้อย เนื่องจากครูอยู่ต่างห้องที่ไม่มีบ้านพักอยู่ในโรงเรียน ประชาชนขาดความศรัทธาในตัวครูและผู้บริหารโรงเรียน
- 1.3 ครูขาดขวัญและกำลังใจเป็นเหตุให้ขาดการทุ่มเทไม่เอาใจใส่ต่องาน
- 1.4 โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชน ทำให้ชุมชนไม่ทราบสิทธิหน้าที่ของตนที่จะพึงมีต่อโรงเรียน
- 1.5 โรงเรียนขาดแคลนสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะสามารถให้บริการแก่ชุมชนทำให้ชุมชนไม่ได้รับประโยชน์จากโรงเรียนเท่าที่ควร
- 1.6 โรงเรียนไม่รู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงห่างเหิน
- 1.7 นโยบายของโรงเรียน เช่น การทำกิจกรรมในวันหยุด กิจกรรมพิเศษ ข้อห้ามบางประการ ผู้ปกครองอาจไม่ให้ความร่วมมือถ้าโรงเรียนไม่แจ้งเหตุผลให้ทราบ

1.8 โรงเรียนส่วนใหญ่อาศัยเงินอุดหนุนของรัฐบาล ทำให้ทางราชการเข้ามาควบคุมการดำเนินงานมากเกินไป

1.9 ผู้บริหารระดับท้องถิ่นขาดการสนับสนุนในเรื่องการศึกษาเท่าที่ควร

1.10 การดำเนินงานของฝ่ายบริหารส่วนใหญ่เป็นข้าราชการประจำ กระทำตนเข้ากับประชาชนไม่ได้

2. ปัญหาที่เกิดจากชุมชน ได้แก่

2.1 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา

2.2 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ทราบบทบาทและหน้าที่ของตนที่พึงมีต่อโรงเรียน

2.3 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาพอที่จะสนใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลาน

2.4 ทศนคติของผู้ปกครองที่ไม่ชอบครูเป็นรายบุคคล ทำให้ไม่ร่วมมือกับโรงเรียน

2.5 การเข้าใจผิดของผู้ปกครองบางครั้งกลายเป็นปัญหาใหญ่ยากที่จะแก้ไขได้

2.6 การแตกต่างทางภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2528 : 19 - 21) ได้กล่าวถึง ปัญหาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรของโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ทศนคติของผู้ปกครองต่อครูและโรงเรียนซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐาน หรือองค์ประกอบหลายประการ เช่น

1.1 ประสบการณ์ของผู้ปกครองที่ได้รับมาจากโรงเรียนสมัยที่เป็นนักเรียน

1.2 อาชีพของผู้ปกครองที่อาจจะต่ำกว่า สูงกว่า หรือเท่าเทียมกับอาชีพครู

1.3 ฐานะทางสังคมของผู้ปกครอง ซึ่งจะที่ได้ว่าจะมีโอกาสร่วมมือกับโรงเรียนได้มาก

น้อยเพียงไร

1.4 ความคิดเห็นของบุคคลในครอบครัวเกี่ยวกับการศึกษา บางครั้งก็ขัดแย้งกับความคิดเห็นของครู

1.5 ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการสอนของครู

2. ทศนคติของครูต่อผู้ปกครองย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานการศึกษา ประสบการณ์ การฝึกอบรม และทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพครู ดังนี้

2.1 ครูบางคนเกรงอำนาจามมีของผู้ปกครองนักเรียนและไม่กล้าติดต่อกับทางครอบครัวของนักเรียน

2.2 ครูบางคนถือตนและมักจะแก้ปัญหาเด็กโดยไม่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียน

2.3 ครูบางคนคิดว่าผู้ปกครองนักเรียนไม่เป็นมิตรในการดำเนินงานของครู เช่น ผู้ปกครอง ตามใจเด็ก ผู้ปกครองวิพากษ์วิจารณ์ครู เป็นต้น

จากข้อความดังกล่าว สรุปปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนได้เป็น 2 ลักษณะคือ ลักษณะแรกเป็นปัญหาในส่วนของโรงเรียนเอง ซึ่งได้แก่ นโยบายของโรงเรียน บุคลากร ตลอดจนระเบียบวิธีการดำเนินงานของโรงเรียนไม่สนองความต้องการของชุมชน และไม่สอดคล้องกับสภาพสิ่งแวดล้อมตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชน ลักษณะที่สองเป็นปัญหาที่เกิดจากชุมชนเอง ซึ่งสืบเนื่องมาจากชนบทประเพณีของท้องถิ่น เจตคติของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ตลอดจนทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาและบุคลากรของโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

สุนิตย์ สุวรรณเมณี (2534) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารได้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับน้อยทั้ง 5 งาน และมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก 4 ด้านคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ส่วนด้านการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมีปัญหายุ่งยากในระดับน้อย

สุพัตรา สุมโนมหาอุดม (2534) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาใต้เด่นขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา. ในส่วนกลางพบว่า ปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่มีผู้ระบุสูงสุดในแต่ละด้านคือ การวางแผนเรื่องเวลาไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติจริง เครื่องมือและวัสดุในการผลิตสื่อ เพื่อการประชาสัมพันธ์มีไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ให้บริการชุมชนทรุดโทรมหรือถูกทำลาย บุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือพัฒนาชุมชน ผู้ปกครองมีฐานะยากจนไม่สามารถให้การสนับสนุนโรงเรียน และขาดความร่วมมือจากบุคลากรในการรายงานผล

อิสระ ไชยปราบ (2535) ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 147 คน โดยศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และโรงเรียนประถมศึกษาที่ประสบความสำเร็จค่อนข้างน้อย ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามโครงการกศ.พช. จำนวน 12 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้

แบบสอบถาม พบว่า ในโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ทุกขนาดโรงเรียน มีบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชน ในบทบาทรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง รวมทั้งโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง และมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

ภัทรพร ศักดิ์สูง (2536) ได้ศึกษาบทบาทในการบริการชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนกลางตามทัศนะของผู้บริหารและคณะครู กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 477 คน ครูหัวหน้าที่เกี่ยวข้องในการบริการชุมชน จำนวน 629 คน พบว่า บทบาทที่เป็นจริงในการบริการชุมชนของโรงเรียนของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงในการบริการชุมชนของโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารสูงกว่าตามทัศนะของครู แต่บทบาทที่คาดหวังตามทัศนะของครูสูงกว่าตามทัศนะของผู้บริหาร ปัญหาในการบริการชุมชน ตามทัศนะของผู้บริหารและครู พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง ปัญหาสูงสุดที่พบอันดับแรก คือ ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการบริการชุมชนของโรงเรียน

ไพฑูรย์ ยาไทย (2538) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานประถมศึกษา อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ของผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างผู้นำชุมชนกับผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ใน 4 ด้านคือ การให้บริการแก่ชุมชน การร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนมีการรับรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กัลยา พลีรักษ์ (2539) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (พ.ศ.2536 - 2539) ด้านสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ การประสานงานกับชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้บริการชุมชน การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2. ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างคือ ขาดอิตรากำลังและบุคลากรที่มีความชำนาญในการประสานงานกับชุมชน ขาดแผนงานจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนไม่สามารถให้บริการทางวิชาชีพแก่ชุมชน และขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ภูวนาท คงแก้ว (2539) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้าน 1. การวางแผนสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2. การสร้างและเผยแพร่เกียรติประวัติของโรงเรียน 3. การให้บริการชุมชน 4. การเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน 5. การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

งานวิจัยในต่างประเทศ

บรูซ (Bruce 1972 : 6026 – A) ได้ทำการศึกษาบทบาทของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า ครูและประชาชนของอเมริกาทางตะวันตกตอนกลางต้องการให้ครูใหญ่ได้ทำงานร่วมกันกับชุมชนในด้านสาธารณสุข เพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาวัยรุ่นและพัฒนาการของชุมชน ด้านการศึกษาควรจัดประชุมร่วมกันระหว่างครูกับผู้ปกครองเพื่อผลในการศึกษา

เบเคอรา (Becerra 1974 :6887 – A) ได้ศึกษารoles ของผู้บริหารการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน พบว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษานั้น ผู้บริหารและผู้แทนชุมชนจะต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษาตามหน้าที่และบทบาท และนโยบายที่ได้ตกลงกันไว้ นอกจากนั้น ผู้บริหารจะต้องเข้าใจและสนใจเกี่ยวกับความแตกต่างของชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศพอสรุปได้ว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีหน้าที่ให้บริการทางการศึกษา ความรู้และวัฒนธรรมของชุมชน เป็นผู้นำชุมชนในด้านต่าง ๆ และจะต้องได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากชุมชน โรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งในด้านการให้บริการ ด้านอาคารสถานที่ การช่วยส่งเสริมความรู้ในด้านอาชีพ สุขภาพอนามัย ตลอดจนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของชุมชน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและเสนอรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 58 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ผู้สอนทั้งหมด จำนวน 15 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้อาจารย์ผู้สอนเป็นกรรมการโรงเรียน 2 คน จึงมีอาจารย์ผู้สอนทั้งสิ้น 13 คน

2. คณะกรรมการโรงเรียนทั้งหมด จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- 2.1 ผู้แทนผู้ปกครอง จำนวน 2 คน
- 2.2 ผู้แทนครู จำนวน 2 คน
- 2.3 ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 2 คน
- 2.4 ผู้แทนสมาชิกสภาเขต จำนวน 1 คน
- 2.5 ผู้แทนศิษย์เก่า จำนวน 2 คน
- 2.6 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
- 2.7 ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการและเลขานุการ

3. คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 30 คน จำแนกตามระดับชั้นดังนี้

- 3.1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน
- 3.2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 คน
- 3.3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน
- 3.4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 คน
- 3.5 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 5 คน
- 3.6 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวังและตามที่เป็นจริงเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มีลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการบริหารงานด้านชุมชนสัมพันธ์ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. สร้างเครื่องมือตามกรอบภาระงานความสัมพันธ์กับชุมชนของกรุงเทพมหานคร ซึ่งคำถามในส่วนของบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง จะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงทัศนะของตนเองที่มีต่อบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานด้านชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

3. ตรวจสอบคุณภาพ ของแบบสอบถามการบริหารงานด้านชุมชนสัมพันธ์ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอบรรณการที่ปรึกษา และตรวจสอบแก้ไขความเที่ยงตรงเชิงพิสัย (Face Validity) ความถูกต้องของถ้อยคำภาษาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาปรับปรุง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์โดยใช้สูตร Index of Item Objective Congruence (IOC) คัดเลือกข้อที่ได้ค่า 0.50 ขึ้นไป จำนวน 30 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 - 1.00

4. นำแบบสอบไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์คุณภาพตามลำดับ ดังนี้

4.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำ จำนวนกลุ่มละ 25 % ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแล้วทดสอบ โดยใช้การทดสอบที (t - test) คัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพค่าอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ด้านบทบาทที่คาดหวัง มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.89 - 9.30 ด้านบทบาทที่เป็นจริง มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 2.11 - 9.17 จำนวน 30 ข้อ

4.2 หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ด้านบทบาทที่คาดหวัง และด้านบทบาทที่เป็นจริง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการส่งแบบสอบถามให้แก่กรรมการชุมชน อาจารย์ผู้สอน ส่วนผู้ปกครองของนักเรียนดำเนินการโดยนำฝากไป และส่งคืนกลับมาที่นักเรียนของโรงเรียนสวนหลวง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยระบบโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป SPSS / PC (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer) ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังและปฏิบัติจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามเกณฑ์น้ำหนักคะแนนความต้องการมีส่วนร่วมตามที่คาดหวังและได้ปฏิบัติจริง ดังนี้

การดำเนินงานของโรงเรียนตามที่คาดหวัง/ปฏิบัติจริง

มากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน	5
มาก	ให้น้ำหนักคะแนน	4
ปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนน	3
น้อย	ให้น้ำหนักคะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน	1

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

การแปลผลของค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์มาตรฐานของ เบสท์ (Best 1977) ซึ่งแปลค่าเฉลี่ยตามลำดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวัง / ปฏิบัติจริงมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวัง / ปฏิบัติจริงมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวัง / ปฏิบัติจริงปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวัง / ปฏิบัติจริงน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวัง / ปฏิบัติจริงน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐานได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามที่เลือกตัวเลือกนั้น}}{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}} \times 100$$

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\mu = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ	μ	=	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum fx$	=	ผลรวมทั้งหมดของความถี่คูณคะแนนในช่องเดียวกัน
	N	=	ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \frac{(\sum fx)^2}{N^2}}$$

✓ 5 ๕๗.5

เมื่อ	S.D.	=	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum fx^2$	=	ผลคูณระหว่างคะแนนกำลังสองกับความถี่
	$\sum fx$	=	ผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่
	N	=	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

2. สถิติที่ใช้ทดสอบ ข้อตกลงเบื้องต้นของค่าการวิเคราะห์ความแตกต่างของ Z - test และ F - test ได้แก่

2.1 ทดสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติของประชากร (Normality) โดยใช้ The Kolmogorov - Smirnov One Sample test for Normality (Steel and Torrie 1980 : 535)

2.2 ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของประชากร (Homogeneity of Variance) โดยใช้ Levene 's test (Lvene , 1970)

บทบาทที่คาดหวังด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน พบว่า

ประชากรไม่เป็นไปตามข้อกำหนด (Assumption) จึงทำการ Take log คะแนน ก่อนการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริง โดยใช้ Z – test dependent

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง จำแนกตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ใช้ One – way ANOVA

เมื่อพบว่า ค่า F ที่ทดสอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้ดำเนินการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 58 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้คืนมาจำนวน 58 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS / PC⁺ ตามลำดับ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์เป็นข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ เพศ จำนวน ปีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนางานกับโรงเรียน ระดับการศึกษา และอาชีพ วิเคราะห์โดยจำแนกค่าความถี่และหาค่าร้อยละ

2. ระดับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

3.1 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนโดยการทดสอบค่าซี (Z – test)

3.2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์ One – way ANOVA

3.3 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์ One – way ANOVA

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพ		
อาจารย์ผู้สอน	13	22.41
กรรมการโรงเรียน	15	25.86
กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง	30	51.73
รวม	58	100.00
เพศ		
ชาย	21	36.21
หญิง	37	63.79
รวม	58	100.00
จำนวนปีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนางานกับโรงเรียน		
น้อยกว่า 1 ปี	8	13.79
1 – 5 ปี	31	53.45
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	19	32.76
รวม	58	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	38	65.52
ปริญญาตรี	19	32.76
สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.72
รวม	58	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ	15	25.86
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	1	1.72
ค้าขาย	4	6.90
นักธุรกิจ	3	5.18
รับจ้าง	12	20.69
ลูกจ้างบริษัท / ห้างร้าน	10	17.24
เกษตรกร	-	-
อื่น ๆ - นักการเมืองท้องถิ่น	1	1.72
- ลูกจ้างส่วนราชการ	10	17.24
- แม่บ้าน	2	3.45
รวม	58	100.00

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพเป็นอาจารย์ผู้สอน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 มีสถานภาพเป็นกรรมการโรงเรียน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.86 และมีสถานภาพเป็นกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 51.73

ด้านเพศ เป็นเพศชาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 36.21 และเป็นเพศหญิง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 63.79

การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานกับโรงเรียน น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 มีส่วนร่วมในการพัฒนางานกับโรงเรียน 1 - 5 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 53.45 และมีส่วนร่วมในการพัฒนางานกับโรงเรียนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.76

ระดับการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 65.52 มีระดับการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 32.76 และมีระดับการศึกษาสูงสุด สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.72

การประกอบอาชีพ เป็นข้าราชการจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.86 ประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.72 ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 4 คน

คิดเป็นร้อยละ 6.90 ประกอบอาชีพนักธุรกิจ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5.18 ประกอบอาชีพรับจ้าง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 20.69 ประกอบอาชีพ ลูกจ้างบริษัท / ห้างร้าน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ประกอบอาชีพพนักงานเมืองท้องถิ่น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.72 ประกอบอาชีพลูกจ้างส่วนราชการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 และเป็นแม่บ้านจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45

2. ระดับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยนำเสนอ ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ใน 3 ด้าน คือ

1. การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
3. การให้บริการและพัฒนาชุมชน

ผู้วิจัยได้ศึกษาระดับของบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าเฉลี่ย (μ) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ได้ผลวิเคราะห์ดังตารางที่ 2 - 5

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง เป็นรายด้านและโดยรวมจำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง

ด้านการดำเนินงาน ความสัมพันธ์ชุมชน	บทบาทที่คาดหวัง								บทบาทที่เป็นจริง							
	ครูผู้สอน		กรรมการ โรงเรียน		เครือข่าย ผู้ปกครอง		รวม		ครูผู้สอน		กรรมการ โรงเรียน		เครือข่าย ผู้ปกครอง		รวม	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
1. การเสริมสร้างความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน	3.76	0.66	4.01	0.83	4.20	0.42	4.05	0.61	3.43	0.70	3.83	0.65	3.64	1.18	3.64	0.84
2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน	3.94	0.63	4.19	0.72	3.95	0.41	4.01	0.55	3.68	0.79	3.94	0.69	3.46	0.88	3.63	0.82
3. การให้บริการและการ พัฒนาชุมชน	3.55	0.65	4.04	0.84	4.13	0.40	3.98	0.62	3.45	0.72	3.71	0.86	3.58	0.90	3.58	0.84
รวม	3.75	0.62	4.08	0.66	4.09	0.36	4.01	0.52	3.52	0.71	3.83	0.65	3.56	0.90	3.62	0.80

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.01$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนและด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันกับโดยรวม ($\mu = 4.05, 4.01$ และ 3.98 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ทุกกลุ่มผู้เกี่ยวข้องคือ กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มกรรมการโรงเรียน และกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันกับโดยรวม ($\mu = 3.75, 4.08$ และ 4.09 ตามลำดับ)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันกับโดยรวม ($\mu = 3.64, 3.63$ และ 3.58 ตามลำดับ) เมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ทุกกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ กลุ่มครูผู้สอน กลุ่มกรรมการโรงเรียน และกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองก็อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกันกับโดยรวม ($\mu = 3.52, 3.83$ และ 3.56 ตามลำดับ)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทที่เป็นจริง									
	ครูผู้สอน		กรรมการโรงเรียน		เครือข่ายผู้ปกครอง		รวม		ครูผู้สอน		กรรมการโรงเรียน		เครือข่ายผู้ปกครอง		รวม	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
6. โรงเรียนเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ในชุมชน	3.77	0.93	3.60	1.12	3.67	0.84	3.67	0.93	3.31	1.11	3.60	0.99	3.23	1.14	3.34	1.09
7. โรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดตั้งและดำเนินการกองทุนสวัสดิการต่าง ๆ ในชุมชน	3.23	0.73	3.53	1.51	4.17	0.83	3.79	1.09	2.62	1.12	2.87	1.13	3.53	1.28	3.16	1.25
8. โรงเรียนเข้าร่วมแข่งขันกีฬากับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น	3.62	0.96	4.00	1.20	4.17	1.01	4.00	1.06	3.31	0.95	3.60	1.18	3.57	1.36	3.52	1.22
9. โรงเรียนร่วมกับชุมชนปลูกต้นไม้ ขุดลอกคูคลองปรับปรุงถนนในชุมชน	3.46	0.88	3.67	1.50	4.17	1.21	3.88	1.24	2.69	0.95	3.53	1.41	3.23	1.28	3.19	1.26
10. โรงเรียนร่วมกับชุมชนรณรงค์การใช้น้ำและประหยัดไฟฟ้า	3.69	0.95	4.47	0.74	3.80	1.00	4.26	0.76	3.38	0.96	4.27	0.59	3.80	1.00	3.83	0.94
รวม	3.76	0.66	4.01	0.83	4.20	0.42	4.05	0.61	3.43	0.70	3.83	0.65	3.64	1.18	3.64	0.84

จากตารางที่ 3 ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 10 ข้อ โดยหัวข้อการเชิญผู้ปกครองและชุมชนมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.36$) รองลงมาคือ หัวข้อโรงเรียนร่วมกับชุมชนรณรงค์การใช้น้ำและประหยัดไฟฟ้า ($\mu = 4.26$) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการและวิชาชีพต่าง ๆ ในชุมชน ($\mu = 3.67$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 10 ข้อ โดยหัวข้อการเชิญผู้ปกครองและชุมชนมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.36$) รองลงมา คือ หัวข้อผู้บริหารและครูในโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญและกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน ($\mu = 3.97$) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนร่วมกับชุมชนจัดตั้งและดำเนินการกองทุนสวัสดิการต่าง ๆ ในชุมชน ($\mu = 3.16$)

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานชุมชน ในด้านการให้
ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมจำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง

การให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน	บทบาทที่คาดหวัง										บทบาทที่เป็นจริง									
	ครูผู้สอน		กรรมการ โรงเรียน		เครือข่าย ผู้ปกครอง		รวม		ครูผู้สอน		กรรมการ โรงเรียน		เครือข่าย ผู้ปกครอง		รวม					
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ				
11. โรงเรียนเชิญวิทยากร ในชุมชนหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่ นักเรียน	4.08	0.86	4.40	0.83	4.43	0.57	4.34	0.71	3.69	1.03	4.07	0.96	3.77	1.28	3.83	1.14				
12. โรงเรียนให้แหล่งการ เรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อการ เรียนรู้ของนักเรียน	4.00	0.82	4.47	0.92	4.03	0.61	4.14	0.76	3.69	0.85	4.13	0.99	3.57	1.28	3.74	1.13				
13. โรงเรียนให้สถาน ประกอบกิจการในชุมชนเป็น แหล่งฝึกวิชาชีพของ นักเรียน	3.54	0.66	4.00	1.00	3.27	1.39	3.52	1.19	3.08	1.04	3.53	0.99	3.17	1.29	3.24	1.16				
14. ชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและ พัฒนาการเรียนการสอน	4.08	0.86	4.27	0.88	3.50	0.82	3.83	0.90	3.77	1.17	4.20	0.94	2.87	0.78	3.41	1.08				

จากตารางที่ 4 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 10 ข้อ โดยหัวข้อโรงเรียนเชิญวิทยากรในชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน และหัวข้อโรงเรียนร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดหาทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนในโรงเรียน ($\mu = 4.34$) รองลงมา คือ หัวข้อชุมชนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียน ($\mu = 4.21$) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนใช้สถานประกอบการในชุมชนเป็นแหล่งฝึกวิชาชีพของนักเรียน ($\mu = 3.52$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ด้านการให้ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 7 ข้อ ปานกลาง จำนวน 3 ข้อ โดยหัวข้อโรงเรียนร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดหาทุนการศึกษาให้แก่แก่นักเรียนในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.03$) รองลงมาคือ โรงเรียนเชิญวิทยากรในชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ความรู้แก่นักเรียน ($\mu = 3.83$) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนใช้สถานประกอบการในชุมชนเป็นแหล่งฝึกวิชาชีพของนักเรียน ($\mu = 3.24$)

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานชุมชน ในด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน โดยรวมจำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง

ด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน	บทบาทที่คาดหวัง										บทบาทที่เป็นจริง					
	ครูผู้สอน		กรรมการโรงเรียน		เครือข่ายผู้ปกครอง		รวม		ครูผู้สอน		กรรมการโรงเรียน		เครือข่ายผู้ปกครอง		รวม	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
21. โรงเรียนจัดวงดนตรีการแสดงของนักเรียนและอื่น ๆ ให้นักเรียนในงานของชุมชน	3.54	0.78	3.73	1.28	4.40	0.56	4.03	0.92	3.38	1.19	3.07	1.03	3.57	1.19	3.40	1.15
22. โรงเรียนให้บริการแก่ชุมชนได้ใช้ห้องประชุม ห้องสมุด สนามกีฬา สนามเด็กเล่น และอื่นๆ ของโรงเรียน	3.62	0.77	4.20	0.94	4.13	0.90	4.03	0.90	3.69	1.18	3.80	1.01	3.87	1.17	3.81	1.12
23. โรงเรียนนำความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตมาเผยแพร่ให้แก่ชุมชน	3.46	0.88	4.00	0.93	4.37	1.03	4.07	1.02	3.38	1.12	3.60	0.99	3.70	1.06	3.60	1.04

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านการให้บริการและ พัฒนาชุมชน	บทบาทที่คาดหวัง								บทบาทที่เป็นจริง							
	ครูผู้สอน		กรรมการ โรงเรียน		เครือข่าย ผู้ปกครอง		รวม		ครูผู้สอน		กรรมการ โรงเรียน		เครือข่าย ผู้ปกครอง		รวม	
	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ	μ	σ
	3.38	1.04	4.07	1.10	3.93	0.69	3.84	0.91	3.08	1.04	3.47	1.13	3.20	0.76	3.24	0.92
27. ได้รับความรู้ด้านวิชาการ ที่เป็นประโยชน์แก่ ประชาชนในชุมชน เช่น ด้านกฎหมาย ด้านอาชีพ	3.23	1.01	3.73	1.44	4.17	0.83	3.84	1.11	3.15	0.99	3.40	1.72	3.43	1.19	3.36	1.29
28. จัดสอนทักษะการเล่น กีฬาเบื้องต้นให้แก่ ประชาชนในชุมชน	3.54	0.97	4.13	1.25	4.23	0.77	4.05	0.98	3.77	0.93	4.53	0.83	3.67	1.09	3.91	1.05
29. ประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้ มีการบริการสุขภาพอนามัย แก่ประชาชนในชุมชน	3.69	0.85	4.07	1.22	4.37	0.61	4.14	0.89	3.62	1.04	3.67	1.45	3.67	1.03	3.66	1.13
30. ร่วมกันชุมชนเป็น อาสาสมัครในการดูแลเรื่อง ความปลอดภัยและความ สะอาดในชุมชน	3.55	0.65	4.04	0.84	4.13	0.40	3.98	0.62	3.45	0.72	3.71	0.86	3.58	0.90	3.58	0.84
รวม																

จากตารางที่ 5 ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 10 ข้อ โดยหัวข้อโรงเรียนเป็นผู้นำในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือครอบครัวนักเรียนหรือบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนในภาวะที่ขาดแคลน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.21$) รองลงมา คือ หัวข้อ ร่วมกับชุมชนเป็นอาสาสมัครในการดูแลเรื่องความปลอดภัยและความสะอาดในชุมชน ($\mu = 4.14$) และน้อยที่สุดคือการเป็นผู้นำในการแก้ปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น การวางมาตรการรักษาความปลอดภัยของประชาชนในชุมชน การสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน ฯลฯ ($\mu = 3.66$)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ ปานกลาง 4 ข้อ โดยหัวข้อโรงเรียนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการบริการสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในชุมชน ($\mu = 3.91$) รองลงมา คือ หัวข้อโรงเรียนให้บริการแก่ชุมชนได้ใช้ห้องประชุม ห้องสมุด สนามกีฬา สนามเด็กเล่น และอื่น ๆ ของโรงเรียน ($\mu = 3.81$) และน้อยที่สุดคือให้ความรู้ด้านวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชน เช่น ด้านกฎหมายด้านอาชีพ ($\mu = 3.24$)

3. การทดสอบสมมติฐานทางการวิจัย

3.1 การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ซึ่งวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าซี (Z - test) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

งานความสัมพันธ์ชุมชน	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทที่เป็นจริง		Z
	μ	σ	μ	σ	
1. ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	4.05	0.61	3.64	0.84	3.01*
2. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการศึกษาของโรงเรียน	4.01	0.55	3.63	0.82	2.93*
3. ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน	3.98	0.62	3.58	0.84	2.92*
โดยรวม	4.01	0.52	3.62	0.80	3.11*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในเรื่องบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน และโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง

การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของ
โรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง

ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน และโดยรวมได้ผลการ
วิเคราะห์ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของ
โรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง

	Source	SS	df	MS	F
ด้านการเสริมสร้างความ สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน	Between Group	1.28	2	0.64	1.18
	Within Group	29.82	55	0.54	
	Total	31.10	57		
ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของ โรงเรียน	Between Group	0.01	2	0.00	0.95
	Within Group	0.20	55	0.00	
	Total	0.21	57		
ด้านการให้บริการและ การพัฒนาชุมชน	Between Group	0.05	2	0.02	5.12*
	Within Group	0.25	55	0.01	
	Total	0.30	57		
โดยรวม	Between Group	0.48	2	0.24	4.10*
	Within Group	3.24	55	0.06	
	Total	3.72	57		

จากตารางที่ 7 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน ของผู้เกี่ยวข้องมีสถานภาพต่างกัน โดยรวมและ
ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการ
เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
ของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีเชฟเฟ
(Scheffe's Procedure) ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 8 - 9

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบรายคู่ของความคิดเห็นของสถานภาพผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ
บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง
เขตปทุมวันด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน

สถานภาพ	μ	อาจารย์ ผู้สอน	กรรมการ โรงเรียน	กรรมการเครือข่าย ผู้ปกครอง
		3.63	4.02	4.13
อาจารย์ผู้สอน	3.63	-	0.39	0.50*
กรรมการโรงเรียน	4.02	-	-	0.11
กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง	4.13	-	-	-

จากตารางที่ 8 พบว่า อาจารย์ผู้สอนกับกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน โดยรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยของกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองสูงกว่า
ค่าเฉลี่ยของอาจารย์ผู้สอนกับกรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบรายคู่ของความคิดเห็นของสถานภาพผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ
บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง
เขตปทุมวัน

สถานภาพ	μ	อาจารย์ ผู้สอน	กรรมการ โรงเรียน	กรรมการเครือข่าย ผู้ปกครอง
		3.75	4.08	4.09
อาจารย์ผู้สอน	3.75	-	0.33	0.34*
กรรมการโรงเรียน	4.08	-	-	0.01
กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง	4.09	-	-	-

จากตารางที่ 9 พบว่า อาจารย์ผู้สอนกับกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยของกรรมการเครือข่าย

ผู้ปกครองสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอาจารย์ผู้สอนกับกรรมการโรงเรียน และกรรมการโรงเรียนกับกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง

การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้องในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน และโดยรวมได้ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง

	Source	SS	df	MS	F
ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน	Between Group	1.09	2	0.55	0.76
	Within Group	39.35	55	0.72	
	Total	40.44	57		
ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน	Between Group	2.34	2	1.17	1.74
	Within Group	36.85	55	0.67	
	Total	39.19	57		
ด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชน	Between Group	0.50	2	0.25	0.34
	Within Group	39.80	55	0.72	
	Total	40.30	57		
โดยรวม	Between Group	0.89	2	0.45	0.68
	Within Group	35.84	55	0.65	
	Total	36.73	57		

จากตารางที่ 10 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน ของผู้เกี่ยวข้องที่มีสถานภาพต่างกัน ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้านการให้บริการและการพัฒนาชุมชนและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ อาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
2. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน
4. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้องคือ อาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง
5. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงาน ด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ผู้สอน คณะกรรมการโรงเรียนและคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

โรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร มีอาจารย์ผู้สอน 13 คน คณะกรรมการโรงเรียน 15 คน และคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง 30 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอยู่ในระหว่าง 1 - 5 ปี มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และมีอาชีพเป็นข้าราชการ ซึ่งคณะกรรมการเหล่านี้มีส่วนร่วมในการพัฒนางานและพัฒนาโรงเรียนในแต่ละด้าน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเสริมสร้างสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากเช่นกัน

จำแนกตามสถานภาพผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มอาจารย์ผู้สอน กลุ่มกรรมการโรงเรียน และกลุ่มกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านเสริมสร้างสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากเช่นกัน

เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า กลุ่มอาจารย์ผู้สอน กลุ่มกรรมการโรงเรียน และกลุ่มกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง มีความเห็นว่า อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

3. บทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน โดยรวม ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง โดยรวมและด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอาจารย์ผู้สอน สำหรับด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง คือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการให้บริการ และพัฒนาชุมชนแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า บทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน และจำแนกตามสภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากนั้น อาจสืบเนื่องมาจากนโยบายของกรุงเทพมหานคร ที่ต้องการให้โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2540 : 8) ได้กำหนดให้โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยตั้งเป็นกรรมการการศึกษาของโรงเรียน และจัดประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการจัดการศึกษากับผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง หรือคณะกรรมการ

การศึกษากับบุคลากรของโรงเรียน จึงทำให้บทบาทที่คาดหวังของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนอยู่ในระดับมาก เพราะได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนอยู่เป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อิศระ ไชยปราบ (2535 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า บทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง

2. จากผลงานวิจัยซึ่งพบว่า บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนโดยรวมจำแนกเป็นรายด้านและจำแนกตามสภาพของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับมากนั้น อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานของโรงเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร (2540 : 18) ที่กำหนดให้โรงเรียนให้บริการแก่ประชาชนเกี่ยวกับบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และโรงเรียนจะต้องนำความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตมาเผยแพร่ให้กับชุมชน ซึ่งทางโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น จัดวงดนตรี การแสดงของนักเรียนไปให้บริการแก่ชุมชน และนำบุคลากรของโรงเรียนไปร่วมกิจกรรมของชุมชนในงานวันสำคัญต่าง ๆ เช่น งานวันขึ้นปีใหม่ งานวันสงกรานต์ งานหล่อเทียนพรรษา งานอุปสมบทสามเณรหมู่ งานศพ และงานประเพณีต่าง ๆ ที่ส่งเสริมประเพณีไทย ฯลฯ จึงทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งอาจารย์ผู้สอน กรรมการโรงเรียน และกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง เมื่อเห็นการปฏิบัติกิจกรรมของโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเห็นว่า มีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง

3. จากผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน ซึ่งพบว่า ในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการให้บริการและพัฒนาชุมชนและโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยของบทบาทคาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง อาจเนื่องมาจากบทบาทที่คาดหวังเป็นการคิดขึ้นมาจากหลักการและทฤษฎีความน่าจะเป็นและมองโรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมสูง แต่บทบาทที่เป็นจริงแม้โรงเรียนจะมีความพร้อมในเกือบทุกด้านแต่อาจมีปัญหาในบางเรื่อง เช่น ที่ทำให้ไม่สามารถให้บริการชุมชน หรือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนได้อย่างเต็มที่จึงทำให้บทบาทที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าบทบาทที่คาดหวัง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานการศึกษาของ อิศระ ไชยปราบ (2535 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า บทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับสูง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

4. จากการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสถานภาพของผู้เกี่ยวข้อง โดยรวมและการให้บริการและพัฒนาชุมชน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มอาจารย์ผู้สอนนั้น อาจเนื่องมาจาก การปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งทำหน้าที่หลัก คือ การสอนและในช่วงเวลาปัจจุบันเป็นช่วงเวลาของการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการ

การเรียนการสอน หลักสูตรสถานศึกษาจึงคร่ำเคร่งอยู่กับเรื่องเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ ทำให้มองถึงภารกิจด้านความสัมพันธ์ชุมชนเป็นภารกิจรอง ซึ่งต่างจากกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองซึ่งมองภารกิจของโรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม โดยเฉพาะการบริการและการพัฒนาชุมชน เพราะโรงเรียนถือเป็นหน่วยงานของรัฐอีกหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งตามนโยบายของรัฐบาลต้องให้บริการต่อชุมชนและพัฒนาชุมชน จึงทำให้บทบาทที่คาดหวังของสองกลุ่มนี้แตกต่างกัน

5. จากการเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน จำแนกตามสภาพของผู้เกี่ยวข้องโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิตินั้น อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานของโรงเรียนในด้านความสัมพันธ์ชุมชนเป็นรูปธรรมเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มองได้อย่างชัดเจน เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ การให้บริการอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ จึงทำให้ทุกกลุ่มของผู้เกี่ยวข้องรับรู้ในสิ่งที่เหมือนกันจึงมองบทบาทที่เป็นจริงของโรงเรียนด้านความสัมพันธ์ชุมชนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. เกี่ยวกับ คุณวุฒิการศึกษาของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง ควรมี คุณวุฒิอย่างน้อยปริญญาตรี เพราะจะทำให้มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการศึกษาที่กว้างไกล และสามารถที่จะร่วมวางแผนในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาได้เป็นอย่างดี

2. กรุงเทพมหานคร ควรส่งเสริมให้โรงเรียนได้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุผลตามบทบาทที่ชุมชนคาดหวัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษเพียงโรงเรียนเดียว จึงเห็นสมควรทำการศึกษาวิจัยทุกโรงเรียนในเขตปทุมวัน

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนทุกโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร และมีการเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา. แผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร : ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545 – 2549). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด, 2545.
- _____. มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา, 2540.
- กัลยา พลวิทย์. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2539.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. การบริหารและการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2532.
- เกรียงศักดิ์ อุทวิวงศ์. “แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา กับชุมชน,” วารสารกรุงเทพมหานคร 11 (สิงหาคม 2530) : 9 – 15.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.
- _____. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ กศ.พช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2528.
- _____. คู่มือการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2527.
- _____. ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์, 2529.
- จรัส โพธิศิริ. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2523.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่น ๆ. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนประถมศึกษา เล่มที่ 3 หน่วยที่ 8 – 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ชีรวัดณ์ นิเจนตร. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ, 2528.
- ดิลก พัฒน์พิชัยโชติ. การศึกษากิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528
- ทิพาพร วรรณประภา. “บทบาทครูกับการพัฒนาท้องถิ่น,” วารสารพัฒนาชุมชน. (21 มิถุนายน 2525) : 40.

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ และคณะ. การบริหารและการนิเทศการศึกษา. สงขลา : เกมการพิมพ์, 2530.

ธีระ รุณเจริญ. การศึกษาบทบาทและหน้าที่ครูใหญ่ของโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออก
เจียงเหนือตามแนวคิดของศึกษานิเทศก์อำเภอ หัวหน้าหมวดการศึกษาและครูใหญ่.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ, 2522.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส เอ็ม จำกัด, 2525.

บุญเชิด สุขอภิรมย์. บทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมแก้
ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, 2541.

ประยูร ครองยศ. บทบาทการมีส่วนร่วมการบริหารโรงเรียน ของคณะกรรมการการศึกษา
ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ปรีชา คัมภีรปกรณ์. "บทบาทของบุคลากรในโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน," เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา
หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

_____. "ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน," ใน เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา
ฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 1 - 7. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2530.

พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : เดอะบุคส์
จำกัด, 2543.

พิสิฐ พิษณานนท์. การบริหารโรงเรียนกับชุมชน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.

ไพฑูรย์ ยาไทย. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชน ตามการรับรู้ของผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง นักเรียน สำนักงาน
การประถมศึกษา อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. "บทบาทของโรงเรียนต่อชุมชน," ใน เอกสารการสอนวิชาโรงเรียนกับชุมชน
หน่วยที่ 8 – 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.

- ภัทรพร ศักดิ์สูง. "บทบาทในการบริการชุมชนของโรงเรียนมัธยมส่วนกลางตามทัศนะของผู้บริหารและครู," วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.
- ปิญญู สาร. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526.
- ภูวนาท คงแก้ว. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- วรรณิ เหล่าสุนทร. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. สงขลา : วิทยาลัยครูสงขลา, 2525.
- วิจิตร ภักดีรัตน์. "การบริหารงาน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา หน่วยงานที่ 1 - 6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- วิไลวรรณ วิทยวิโรจน์. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2525.
- ศิริ เทศประสิทธิ์. "บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาในสังคมไทย," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนกับชุมชน หน่วยงานที่ 8 - 15. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2545
- สมพร สุทัศนีย์, ม.ร.ว. การประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. "สายสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง," สารพัฒนาดังกล่าว. 44 (2528) : 19 - 28.
- สุนิตย์ สุวรรณมณี. การศึกษาปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2534.
- สุพัตรา สุมโนมหาอุดม. การศึกษากระบวนการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่นขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษาในส่วนกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- สุพิชญา อีระกุล. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2523.
- สุรพันธ์ ยันต์ทอง. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา, 2526.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. "ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา" ในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหารการศึกษา. หน่วยงานที่ 8 - 15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.

หวน พันธุ์พันธ์. การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษร
บัณฑิต, 2529.

อิสระ ไชยปราบ. บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาชุมชนของโรงเรียน
ประถมศึกษาในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.)
สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2535.

Bruce. Elkins Louis. "The Role of Elementary principle in Community School Relation,"
Dissertation Abstract International. 90 (1972) : 11.

Becerra , Vega G. "Role Perceptons of Administrators and Community Representation in
Participatory Decision Making," Dissertation Abstract International. 34 (1974) :
6887 – A.

Levene's test Dayton , C.M (Mitchell) The design of educational experiments.
New York. Mc Graw-Hill.1970

ภาคผนวก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. นายสุภกิจ สุวจินตนาภรณ์	ศึกษาธิการเขตปทุมวัน
สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
ภาควิชาพลศึกษา
2. รศ.ดร.รัชนี ขวัญบุญจัน	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. นายวิสูตร ภัคกระเนก	ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตปทุมวัน
สำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ที่ ศธ 1546.03/พิเศษ 146

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

8 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายสุภกิจ สุรจินตนาภรณ์ ศึกษาธิการเขตปทุมวัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วยนางกานดา ปัญญาธร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนหลวง ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ" ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ของสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ	ประเสริฐศิลป์	ประธานกรรมการ
2. ดร.เสรี	ปรีดาศักดิ์	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์อรสา	สุขเปรม	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อรสา สุขเปรม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรฯ

สำนักงานบัณฑิตศึกษา

โทรศัพท์ 0-2890-2000 ต่อ 521

โทรสาร 0-2890-2000 ต่อ 521, 0-2472-5712

ที่ ศธ 1546.03/พิเศษ 148

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

8 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน รศ.ดร.รัชนี ขวัญบุญจัน ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

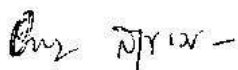
ด้วยนางกานดา ปัญญาธร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนหลวง ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ" ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ของสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ	ประเสริฐศิลป์	ประธานกรรมการ
2. ดร.เสรี	ปรีดาศักดิ์	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์อรสา	สุขเปรม	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อรสา สุขเปรม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรฯ

สำนักงานบัณฑิตยศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2890-2000 ต่อ 521

โทรสาร 0-2890-2000 ต่อ 521, 0-2472-5712

ที่ ศธ 1546.03/พิเศษ 150

สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
1061 ถนนอิสรภาพ แขวงหิรัญรูจี
เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

8 เมษายน 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นายวิสูตร ภัคกระนก ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตปทุมวัน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วยนางกานดา ปัญญาธร อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสวนหลวง ปัจจุบันกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ" ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) ของสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิระ	ประเสริฐศิลป์	ประธานกรรมการ
2. ดร.เสรี	ปรีดาศักดิ์	กรรมการ
3. รองศาสตราจารย์อรสา	สุขเปรม	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ ได้พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถที่จะให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้เกียรติเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์อรสา สุขเปรม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรฯ

สำนักงานบัณฑิตยศาสตร์

โทรศัพท์ 0-2890-2000 ต่อ 521

โทรสาร 0-2890-2000 ต่อ 521, 0-2472-5712

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง
บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน
ของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยคำถาม 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนตามที่คาดหวังและตาม
ที่ปฏิบัติจริงของโรงเรียนสวนหลวง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้รับไปวิเคราะห์ในภาพรวม
จึงไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านและครอบครัวแต่ประการใด จึงขอให้ท่านโปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. สถานภาพ
 - ☐ อาจารย์ผู้สอน
 - ☐ กรรมการโรงเรียน
 - ☐ กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง
2. เพศ
 - ☐ ชาย
 - ☐ หญิง
3. จำนวนปีที่ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนางานกับโรงเรียน
 - ☐ น้อยกว่า 1 ปี
 - ☐ 1 – 5 ปี
 - ☐ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป
4. ระดับการศึกษาสูงสุด
 - ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
 - ☐ ปริญญาตรี
 - ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ
 - ☐ ข้าราชการ
 - ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 - ☐ ค้าขาย
 - ☐ นักธุรกิจ
 - ☐ รับจ้าง
 - ☐ ลูกจ้างบริษัท / ห้างร้าน
 - ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชน คำชี้แจง

1. โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องการดำเนินงานด้านความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน
ตามที่คาดหวังและตามที่ปฏิบัติจริง

2. การดำเนินงานความสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนตามที่คาดหวังและตามที่ปฏิบัติจริง มี
ความหมาย ดังนี้

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง ความคาดหวังที่จะให้โรงเรียนดำเนินงานความสัมพันธ์
ชุมชน

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง การปฏิบัติงานตามที่เป็นจริงของโรงเรียนในการดำเนินงาน
ด้านความสัมพันธ์ชุมชน

3. ตัวอย่าง

ข้อ	งานความสัมพันธ์ชุมชน	บทบาทที่คาดหวัง					บทบาทที่เป็นจริง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ในระหว่างการประชุมคณะกรรมการโรงเรียน				✓			✓			

ความหมาย

จากตัวอย่างแสดงว่าในความเป็นจริง โรงเรียนเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในระหว่างการ
การประชุมคณะกรรมการโรงเรียนใน ระดับน้อย และท่านประสงค์จะให้ผู้บริหารเปิดโอกาสให้แสดง
ความคิดเห็นในระหว่างการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนใน ระดับมาก

[illegible]

การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น

การทดสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติของประชากร (Normality)

การทดสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติของประชากร (Normality) ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ The Kolmogorov – Smirnov One Sample test for Normality ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงค่าผลการวิเคราะห์ Normality ของคะแนนบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าสถิติทดสอบ D	ระดับนัยสำคัญ	ผลการวิเคราะห์
ด้านบทบาทที่คาดหวัง			
1. ครูผู้สอน	0.63	0.82	เป็นโค้งปกติ
2. กรรมการโรงเรียน	0.69	0.73	เป็นโค้งปกติ
3. เครือข่ายผู้ปกครอง	1.26	0.09	เป็นโค้งปกติ
ด้านบทบาทที่เป็นจริง			
1. ครูผู้สอน	0.58	0.89	เป็นโค้งปกติ
2. กรรมการโรงเรียน	0.59	0.88	เป็นโค้งปกติ
3. เครือข่ายผู้ปกครอง	1.24	0.10	เป็นโค้งปกติ

จากผลการวิเคราะห์พบว่า การแจกแจงของคะแนนบทบาทที่คาดหวังและบทบาท ที่เป็นจริงของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเป็นโค้งปกติ ดังนี้

ด้านบทบาทที่คาดหวัง การแจกแจงคะแนนของครูผู้สอน เป็นโค้งปกติ ($D = 0.63$ ระดับนัยสำคัญ = 0.82) การแจกแจงคะแนนของกรรมการโรงเรียน เป็นโค้งปกติ ($D = 0.69$ ระดับนัยสำคัญ = 0.73) และการแจกแจงคะแนนของเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นโค้งปกติ ($D = 1.26$ ระดับนัยสำคัญ = 0.09)

ด้านบทบาทที่เป็นจริง การแจกแจงคะแนนของครูผู้สอน เป็นโค้งปกติ ($D = 0.58$ ระดับนัยสำคัญ = 0.89) การแจกแจงคะแนนของกรรมการโรงเรียน เป็นโค้งปกติ ($D = 0.59$ ระดับนัยสำคัญ = 0.88) และการแจกแจงคะแนนของเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นโค้งปกติ ($D = 1.24$ ระดับนัยสำคัญ = 0.10)

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของประชากร (Homogeneity of Variance)

ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของประชากร (Homogeneity of Variance)

โดยใช้ Levene 's test ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงผลการวิเคราะห์ Homogeneity of Variance ของคะแนนบทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง

บทบาท	ค่าสถิติ ทดลอง Levene	ระดับ นัยสำคัญ	ความหมาย
บทบาทที่คาดหวัง			
1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	6.05	0.00	ไม่เป็น Homogeneity of Variance
2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาของโรงเรียน	4.28	0.02	ไม่เป็น Homogeneity of Variance
3. การให้บริการและการพัฒนาชุมชน	5.25	0.01	ไม่เป็น Homogeneity of Variance
โดยรวม	6.51	0.00	ไม่เป็น Homogeneity of Variance
บทบาทที่เป็นจริง			
1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน	2.22	0.12	เป็น Homogeneity of Variance
2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ ศึกษาของโรงเรียน	0.90	0.41	เป็น Homogeneity of Variance
3. การให้บริการและการพัฒนาชุมชน	0.67	0.52	เป็น Homogeneity of Variance
โดยรวม	1.47	0.24	เป็น Homogeneity of Variance

จากผลการวิเคราะห์ Homogeneity of Variance ของตัวแปร พบว่า บทบาทที่คาดหวัง
ไม่เป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของประชากร ส่วนบทบาทที่เป็นจริง เป็นเอกพันธ์ของความ
แปรปรวนของประชากร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางกานดา ปัญญาธร
วันเกิด	16 ธันวาคม 2486
สถานที่เกิด	อำเภอป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	46 ซอยบำเพ็ญกุศล ถนนจันทน์ แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กทม. 10120 โทร.0 - 1925 - 9886
ตำแหน่งหน้าที่	ผู้อำนวยการโรงเรียน ระดับ 8
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดหัวลำโพง แขวงสี่พระยา เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร 10500 โทร.0 - 2233 - 3730
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2504 ประโยคเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย พ.ศ.2507 ประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) พ.ศ.2514 ประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.) พ.ศ.2520 ปริญญาการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอก ชีววิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน